Ազգ
Azg armenian daily
11 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1997, ՇԱԲԱԹ # 4 (1258)

ԱՊՀ երկրների գագաթաժողովը հետաձգվեց

10 ՅՈՒՆՎԱՐ, RL: Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի խնդրանքով հունվարի 17-ին նախատեսված ԱՊՀ անդամ երկրների ղեկավարների գագաթաժողովը հետաձգվեց մինչեւ այս ամսվա վերջը: Ինտերֆաքս լրատվական գործակալությունը՝ վկայակոչելով ԱՊՀ գործադիր քարտուղար Իվան Կորոտչենյային, հաղորդեց, որ այս առթիվ Ելցինի նամակում նշված են մի քանի պատճառներ, այդ թվում նաեւ կազմակերպչական դժվարությունները, նախագահի հիվանդությունը, սակայն որպես հիմնավորում նամակում նշված չէ: Հայաստանի վարչապետ Արմեն Սարգսյանը, որն այցով գտնվում է Միացյալ Նահանգներում եւ պետք է մասնակցեր Մոսկվայում տեղի ունենալիք ԱՊՀ երկրների գագաթաժողովին, այժմ ըստ երեւույթին կվերադառնա Երեւան:

Լեբեդը հաջորդ նախագահական ընտրություններում հաղթելու հույս ունի

10 ՅՈՒՆՎԱՐ, RL: Ռուսաստանի Անվտանգության խորհրդի նախկին քարտուղար Ալեքսանդր Լեբեդն այսօր ասաց, թե մտադիր է քաղաքակիրթ ուղիով վերցնել իշխանությունը: Ինտերֆաքս լրատվական գործակալությանը տված հարցազրույցում նա հայտարարեց, թե պատրաստվում է հաղթել հաջորդ նախագահական ընտրություններում:
(այս մասին տեսնել նաեւ էջ 5)

ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆ

Թուրքիան սպառնալից շիկացնում է Կիպրոսում ռուսական հրթիռների հարցը

Ռուսական «S-300» տիպի հրթիռներ գնելու Կիպրոսի մտադրությունը հանկարծ նորից է սեւեռել աշխարհի ուշադրությունը պատերազմի հետեւանքով բաժանված կղզի-հանրապետության դեռեւս չլուծված խնդրի վրա: Այդ առնչությամբ Նիկոսիայից, Անկարայից, Լոնդոնից, Մոսկվայից եւ Վաշինգտոնից ստացված պաշտոնական հաղորդագրությունները մեկը մյուսին են հաջորդում:

– Մինչ Անկարան անընդհատ պատերազմի սպառնալիքներ է տեղում, Նիկոսիայից եւ Աթենքից դրանք որակում են ընդամենը «նյարդերի պատերազմ»: Այնուամենայնիվ, նկատի ունենալով շրջանային գերտերություն դառնալու Թուրքիայի ախորժակներն ու այդ երկրում տիրող ներքաղաքական իրադրությունը, բացառված չեն ռազմական ցուցադրական քայլերը Անկարայի կողմից: Ընթերցողներին ավելի մանրամասն պատկերացում տալու համար նաեւ Հայաստանին ու հայությանը շահագրգռող իրադրության մասին, մեր աշխատակից Գրիգոր Էմին-Տերյանը եւ Կիպրոսում մեր հատուկ թղթակից Ջորջ Տեր-Բարթողը պատրաստել են հետեւյալ նյութերը:

Անկարան սպառնաց հարված հասցնել Կիպրոսին

ԳՐԻԳՈՐ ԷՄԻՆ-ՏԵՐՅԱՆ

Դեկտեմբերի վերջերին Թուրքիայի արտգործնախարար Չիլլերն այցելեց Մոսկվա եւ վարչապետ Չեռնոմիրդինի հետ հանդիպելուց հետո հայտարարեց, թե Կիպրոսի հիմնախնդրի հարցում Ռուսաստանի եւ Թուրքիայի դիրքորոշումներն իրար մերձեցել են: Իսկ հունվարի 5-ին հայտնի դարձավ, որ Ռուսաստանը Նիկոսիայում պայմանագիր է կնքել Կիպրոսի հետ այդ երկրին «S-300» մակնիշի հակաօդային հրթիռներ վաճառելու մասին: «S-300»-ը, ինչպես հայտնել է «Ռոսվոորուժենիե» պետական ընկերության ներկայացուցիչ Պոգրեբենկովը, պաշտպանական համակարգ է, որն իր տակտիկատեխնիկական տվյալներով գերազանցում է 91 թվականին Պարսից ծոցի պատերազմում կիրառված ամերիկյան «Փեթրիոթ» հրթիռներին: Թուրքիան, Մեծ Բրիտանիան եւ ԱՄՆ-ը դեմ հանդես եկան կիպրոսցի հույներին ռուսաստանյան զենքի վաճառքին, հայտարարելով, թե դրանով կխախտվի ուժերի հավասարակշռությունը տարածաշրջանում: Թե դա ինչ հավասարակշռություն է, դատեցեք ինքներդ. Թուրքիան 1974 թվականին Հյուսիսային Կիպրոսը բռնազավթելուց հետո այստեղ տեղաբաշխել է 30 հազար զինվոր, որի դեմ հույները Հարավային Կիպրոսում ունեն միայն 11 հազարանոց բանակ: Կիպրոսի արտգործնախարար Ալեկոս Միխայիլիդիսն այս կապակցությամբ ասաց, թե ռուսաստանյան հրթիռները թույլ կտան իր երկրին պաշտպանվել թուրքերի հնարավոր հարձակումից, վկայակոչելով Կիպրոսի թուրքական հատվածում ռազմաօդային հենակետի գոյության փաստը, որի դեմ նրա խոսքերով, հարկավոր են պաշտպանական միջոցներ:

Տես ▸ էջ 2

Նիկոսիա եւ Աթենք. «Թուրքիան նյարդերի պատերազմ է մղում»

ՋՈՐՋ ՏԵՐ-ԲԱՐԹՈՂ
Նիկոսիա

Մինչ Կիպրոսը պնդում է, որ հրթիռների ձեռքբերումը սոսկ պաշտպանական նպատակներ է հետապնդում եւ ոչ ոքի չի սպառնում, Թուրքիան սպառնում է արգելել դրանց տեղակայումը: Թուրքիայի պաշտպանության նախարար Թուրհան Թայանը հայտարարել է, որ «անհրաժեշտության դեպքում Թուրքիան ուժ կգործադրի, ինչպես մենք արեցինք 1974 թվին»: Արձագանքելով դրան, հույներն զգուշացրին, որ Կիպրոսի դեմ Անկարայի կողմից ձեռնարկված որեւէ ռազմական գործողություն կհրահրեր հույն-թուրքական պատերազմ: Վաշինգտոնն ու Լոնդոնը խիստ դատապարտել են հրթիռները գնելու Կիպրոսի կառավարության որոշումը: Չորեքշաբթի օրը Միացյալ Նահանգների պետքարտուղարության փոխխոսնակ Գլեն Դեյվիսը նշել է, որ հրթիռների վերաբերյալ համաձայնությունը «նոր գործոն է, որ կարող է քանակական զգալի փոփոխություն առաջացնել կղզու ռազմական կարողությունների մեջ»: 24 ժամ անց, սակայն, նրա գերադասը՝ պետքարտուղարության խոսնակ Նիկոլաս Բըրնսը զգուշացրել է Թուրքիային, որ ձեռնպահ մնա Կիպրոսի դեմ որեւէ հարձակում գործելուց: «Հիմա ժամանակը չէ, որ թուրքական կառավարությունը անզուսպ ու փքուն հայտարարություններ անի: Դրանք պաշտպանություն չեն գտնի միջազգային հասարակության որեւէ խելամիտ անդամի կողմից: Նման գործողության դիմելը բացարձակապես անխոհեմ քայլ կլինի Թուրքիայի համար», ասել է նա: Անդրադառնալով թուրքական պետական լրատվության գործակալության նախազգուշացմանը, որ Թուրքիան կհարձակվի եւ կոչնչացնի Կիպրոսի հրթիռանետման հենարանները, Բըրնսը ասել է. «Հուսով ենք, որ նման հաղորդումները իրականությանը չեն համապատասխանում: Հարց չի կարող լինել այն մասին, որ Թուրքիան պարտավոր է հարգել օրենքները, համաձայն որոնց ոչ մի երկիր, եւ այս դեպքում հատկապես Թուրքիան, չպետք է սպառնա կամ ձեռնամուխ լինի օգտագործելու ռազմական ուժ Կիպրոսի դեմ»:

Տես ▸ էջ 2

ԵՐԵՎԱՆ

Հարկային կարգապահությունը ՀՀ նախագահի հսկողության տակ

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Հունվարի 10-ին տեղի է ունեցել ՀՀ կառավարության նիստ, որը վարում էր ՀՀ նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը: Նիստը հրավիրվել էր երկու ամիս առաջ նշանակված վարչապետ Արմեն Սարգսյանի բացակայությամբ, որն աշխատանքային այցով գտնվում է ԱՄՆ-ում:

Ինչպես տեղեկացնում են ՀՀ նախագահի մամուլի ծառայությունից, Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն այդ նիստը հրավիրել էր «կառավարության ընթացիկ գործունեության վերահսկման նպատակով»:

Համաձայն հաղորդագրության, նախագահն ընդգծել է, որ անցյալ տարվա հոկտեմբերի 28-ի խորհրդակցությամբ սկսված գործընթացը պետք է լուրջ հիմք դառնա ֆինանսաբյուջետային իրավիճակի առողջացման համար: Նա հավաստել է, որ հետեւողականորեն իր վերահսկողության տակ կպահի հարկային կարգապահության բարձրացման հարցերը:

Բյուջեի մուտքերի կատարման խնդրով զեկուցել են ֆինանսների նախարար Լեւոն Բարխուդարյանը եւ մաքսային վարչության պետ Երջանիկ Աբգարյանը: Քննարկվել են ԱԺ-ում բյուջեի քննարկման հետ կապված կառավարության անելիքները եւ վառելիքի ներկրման խնդիրները:

Նախագահը հանձնարարել է համապատասխան նախարարությունների ղեկավարներին եւ մարզպետներին 15 օրվա ընթացքում ներկայացնել առաջարկներ տեղական եւ կենտրոնական իշխանությունների հարաբերությունների օրենսդրական կանոնակարգման վերաբերյալ:

ՀՅԴ Հայ դատի հանձնախմբի ատենապետը ձերբակալված

Մ. Նահանգներից մեր ստացած տեղեկությունների համաձայն, օրերս Ֆլորիդայում ձերբակալվել է ՀՅԴաշնակցության Մ. Նահանգների Հայ դատի հանձնախմբի (Armenian National Counsil) ատենապետ Մուրադ Թոփալյանը, առայժմ մեզ անհայտ պատճառներով: Ըստ տեղեկությունների, Մ. Նահանգների դաշնակցային ոստիկանությունը (FBI) ներկայումս հետաքննություն է անցկացնում:

Միլոշեւիչն ընդունեց ընդդիմության հաղթանակը 3 քաղաքներում

10 ՀՈՒՆՎԱՐ, RL, RFI: Եվրամիությունը Սերբիայի նախագահ Միլոշեւիչից պահանջեց անհապաղ կատարել ԵԱՀԿ հատուկ առաքելության պահանջները նոյեմբերի 17-ին կայացած ընտրությունների արդյունքների կապակցությամբ: Համաձայն ԵԱՀԿ առաքելության ղեկավար Իսպանիայի նախկին վարչապետ Ֆելիպե Գոնսալեսի հայտարարության, կայացած քաղաքապետական ընտրություններում Սերբիայի շատ քաղաքներում, այդ թվում նաեւ մայրաքաղաք Բելգրադում հաղթել է ընդդիմադիր «Զայեդնո» դաշինքը եւ ԵԱՀԿ հանձնախումբը պահանջել է Սերբիայի իշխանություններից հարգել ժողովրդի ընտրությունը: Երեկ երեկոյան հրապարակված Եվրամիության հայտարարությունում ասված է, որ այդ կառույցը լիովին ընդունում եւ պաշտպանում է ԵԱՀԿ հատուկ հանձնախմբի բոլոր եզրակացություններն ու պահանջները: Այսօրվա ֆրանսիական «Լիբերասիոն» թերթը գրում է, որ այն բանից հետո, երբ նախագահ Միլոշեւիչից երես թեքեցին եւ իրենց աջակցությունը հայտնեցին ընդդիմությանը, եկեղեցին, գրողների միությունը եւ բանակի մի մասը, այժմ էլ նրանից շրջվեց նաեւ գիտությունների եւ արվեստի ակադեմիան, որը համարվում էր վարչակարգի գլխավոր հենարաններից մեկը: Եվ համաշխարհային հանրության ճնշման ուժեղացման պայմաններում նախագահ Միլոշեւիչը ստիպված եղավ զիջումների գնալ. վերջին 3 օրում նա ճանաչեց քաղաքապետական ընտրություններում ընդդիմության հաղթանակը 3 խոշոր քաղաքներում՝ Նիշում, Լապովում եւ Վշացում: Այդ մասնակի զիջումները միայն գրգռեցին ընդդիմությանը, որն այժմ պահանջում է բոլոր քաղաքների բանալիները, որտեղ նա հաղթանակ է տարել եւ սպառնում է ուժեղացնել քաղաքացիական անհնազանդության շարժումը:

Սերբական ոստիկանությունը պատնեշել է Բելգրադի կենտրոնը արգելելու Զայեդնո (Միասին) ընդդիմադիր համախմբման ցուցարարների երթը: Բողոքող ուսանողներին հունվարի 9-ին հաջողվեց ոստիկանների շղթան հետ մղել դեպի 2-րդ «պաշտպանական» գիծ:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ահաբեկչության համար Նաթանյահուն մեղադրում է պաղեստինցիներին

10 ՅՈՒՆՎԱՐ, RFI: Թել Ավիվի թաղամասերից մեկում երեկ երեկոյան փողոցում 2 ռումբ պայթեց, որի հետեւանքով 13 մարդ վիրավորվեց: Վարչապետ Նաթանյահուն հայտարարեց, թե դա անշուշտ պաղեստինցիների իրագործած ահաբեկչություն է: Իսրայելի ռադիոն հայտնեց ազգությամբ արաբ մի կասկածյալի ձերբակալման մասին, իսկ Պաղեստինի ոստիկանությունը ճշտեց, որ պայթյունի պատասխանատվությունն ըստ երեւույթին կրում է «Պաղեստինի ազատագրման ժողովրդական ճակատ» կազմակերպությունը:

Հարցախույզ. Անգլիացիները դեմ են ընդհանուր եվրոպական դրամանիշին

10 ՅՈՒՆՎԱՐ, RFI: Գելափի ինստիտուտի կողմից անցկացված հարցախույզի համաձայն, գերմանացիների 44 եւ անգլիացիների 56 տոկոսը դեմ հանդես կգան ընդհանուր եվրոպական դրամանիշի՝ եվրոյի շրջանառության մեջ դնելուն, եթե այդ երկրներում հանրաքվե անցկացվի: Այս տվյալներն այսօր հրապարակեցին եվրոպական շատ թերթեր: Ավելի դրական արդյունքներ ստացվել են Իտալիայում, որտեղ բնակչության 71 տոկոսը համաձայն է եվրոյի մտցնելուն: Իսկ եթե հանրաքվեն անցկացվի Ֆրանսիայում, ապա այդ դրամանիշի շրջանառության մեջ դնելու օգտին կքվեարկի ֆրանսիացիների 61 տոկոսը:

ՍՈՖԻԱ

Ցուցարարները ներխուժեցին խորհրդարան

10 ՀՈՒՆՎԱՐ, RL: Բուլղարիայի ընդդիմադիր «Ժողովրդավարական ուժերի միությունն» այսօր լքեց խորհրդարանի շենքը եւ միացավ ուսանողների, արհմիությունների եւ քաղաքական այլ ընդդիմադիր ուժերի ցույցին՝ ընդդեմ երկրի սոցիալիստական կառավարության: Դա տեղի ունեցավ այն բանից հետո, երբ իշխող սոցիալիստական կուսակցության պատգամավորները մերժեցին «Ժողովրդավարական ուժերի միության» կողմից առաջարկած այսպես կոչված «Բուլղարիայի փրկության հռչակագրի» քվեարկությունը: Համաձայն առաջարկվող փաստաթղթի Բուլղարիայում մարտին պետք է կայանան վաղաժամկետ խորհրդարանական ընտրություններ եւ ապա երկրի տնտեսական բարեփոխումների խնդրի վերաբերյալ անհրաժեշտ կլինի սկսել բազմակուսակցական խմբի բանակցությունները համաշխարհային դրամատան եւ ՄԱՀ-ի հետ: Սոֆիայում խորհրդարանի շենքի շուրջ հավաքված հազարավոր ցուցարարներ ձնագնդիներով հարվածում են շենքից դուրս եկող սոցիալիստ պատգամավորներին, այրում են կարմիր դրոշներ եւ պահանջում ընդունել ընդդիմության առաջարկը: Խորհրդարանի շենքը պաշտպանում են ոստիկանության ուժեղացված ստորաբաժանումները: Ըստ RL-ի թղթակցի ցուցարարների մի խումբ կարողացել է ներխուժել խորհրդարանի շենք: Առնվազն 5 մարդ վիրավորվել է:

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆ

Թուրքիան սպառնալից շիկացնում է Կիպրոսում ռուսական հրթիռների հարցը

Անկարան սպառնաց հարված հասցնել Կիպրոսին

Սկիզբը էջ 1

Անդրադառնալով Արեւմուտքի քննադատությանը Ռուսաստանից զենք գնելու կապակցությամբ, Ալեկոս Միխայիլիդիսն արդարացի հարց է տալիս, թե ինչո՞ւ նույն դյուրազգացողությամբ հանդես չեկան Վաշինգտոնն ու Լոնդոնն այն ժամանակ, երբ թուրքական հետախուզական օդանավերը նկարահանում էին կղզու հունական հատվածում գտնվող ամեն ինչ եւ երբ թուրքական ուժերը Կիպրոսի հյուսիսում զինվում էին ամերիկյան զենքով: Անկարայի վերջերս Նիկոսիային արված նախազգուշացմանը, թե Թուրքիան չի հանդուրժի կղզում ռազմական հավասարակշռության որեւէ խախտում, Աթենքը, որը Նիկոսիայի հետ պաշտպանության մասին պայմանագիր ունի, Թուրքիային նախազգուշացրեց, թե Կիպրոսում թուրքերի կողմից դեպի հարավ որեւէ տեղաշարժ կնշանակի պատերազմ Հունաստանի հետ: Հունաստանում այս օրերին պաշտոնական այցով գտնվող Հայաստանի արտգործնախարար Ալեքսանդր Արզումանյանը նույնպես սատարեց Կիպրոսի իր պաշտպանությունն ամրապնդելու իրավունքը:

Արեւմուտքի քննադատությունը բուռն հակազդեցություն առաջացրեց Ռուսաստանում: Այս օրերին Մոսկվայում բոլորն են բողոքում. արտգործնախարարության ներկայացուցիչից մինչեւ Պետդումայի զենքաթափականության հարցերով կոմիտեի նախագահ Միտրոֆանովը: Նրանք բոլորն էլ արդարացիորեն հայտարարում են, թե սպառազինությունների վաճառքը համապատասխանում է Ռուսաստանի տնտեսական շահերին եւ, որ Արեւմուտքը պարզապես ուզում է Ռուսաստանին դուրս մղել զենքի համաշխարհային շուկայից: Իսկ «Ռոսվոորուժենիե» պետական ընկերության ներկայացուցիչն այս առնչությամբ հայտարարեց, թե պատրաստ է քննարկել «S-300» զենիթային համալիրների վաճառքի հնարավորությունը ՆԱՏՕ-ի երկրներին, եթե նրանցից այդպիսի պատվեր ստանա: Իր հերթին Թուրքիան, որը Արեւմուտքից նեղացածի դիրք է բռնել, ակնարկում է, թե այժմ տատանումների մեջ է գտնվում. մնալ Արեւմուտքի դաշնակի՞ց, թե՞ դառնալ կենտրոնական դեմք մահմեդական աշխարհում: Ասենք, որ վարչապետ Էրբաքանն ըստ երեւույթին վերջինի կողմնակիցն է: Հունվարի 8-ին նա Կիպրոսի հարցով հայտարարեց, թե Թուրքիան ոչ մի դեպքում չի ընդունի Կիպրոսի միացումը Հունաստանին, եւ միաժամանակ շեշտեց, որ Հյուսիսային Կիպրոսի թուրքական ինքնահռչակ հանրապետությունը պիտի գնա Թուրքիայի հետ միավորվելու ուղիով:

Միացյալ Նահանգների խիստ քննադատությունից հետո անգամ Թուրքիայի արտգործնախարար Չիլլերը երեկ հայտարարեց, թե Անկարան կհարվածի հրթիռային համակարգերին, եթե հույները չառնականեն դրանց տեղակայելու ծրագրերը: «Եթե դրանք տեղակայվեն, մենք կդիմենք անհրաժեշտ ամեն մի քայլի», ասաց նա:

Նիկոսիա եւ Աթենք. «Թուրքիան նյարդերի պատերազմ է մղում»

Սկիզբը էջ 1

Նիկոսիայում Ռուսաստանի նոր դեսպանը հարցազրույց տալով Կիպրոսի հեռուստակայաններից մեկով, հասկացրել է, որ հրթիռների հարցի շուրջ թուրքական որեւէ հարձակման դեպքում Ռուսաստանը անտարբեր չի մնա: «Մեր հակազդեցությունը նման դեպքում խիստ վճռական է լինելու: Մենք պաշտպանելու ենք ուրիշ երկրների՝ այդ թվում հատկապես Կիպրոսի հետ փոխշահավետ հարաբերություններ զարգացնելու մեր իրավունքները», ասել է նա:

Բրիտանիայի վերաբերմունքը ավելի մեղմ էր: Լոնդոնում արտգործնախարարության ներկայացուցիչը հայտնել էր, որ կբողոքի Կիպրոսի դեմ հրթիռների գործարքի առնչությամբ: «Մենք Կիպրոսի կառավարությանը քանիցս արտահայտել ենք մեր մտահոգությունը զենքի կուտակման եւ հատկապես զենիթային հրթիռների գնման վերաբերյալ: Այժմ էլ նույն հարցը բարձրացնելու ենք», նշվում է հայտարարության մեջ: Բրիտանացի պաշտոնական անձինք նշել են, որ անցյալ ամիս Կիպրոս կատարած իր այցելության ժամանակ արտգործնախարար Մալկոմ Ռիֆկինդն զգուշացրել է, որ հրթիռների գնումը «վտանգավոր քայլ» կլինի: Մյուս կողմից, Աթենքում Հունաստանի վարչապետ Կոստաս Սիմիթիսն ասել է, որ Կիպրոսի հարցի շուրջ Հունաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ լարվածությունը «շիկանում» է: Միաժամանակ սակայն, նա այնքան էլ մտահոգված չէր թուրքական սպառնալիքներով: «Եթե մենք հատուկ կարեւորություն տանք այդ սպառնալիքներին, մենք թուրքերի ջրաղացին ջուր լցրած կլինենք: Մեր ուժը կայանում է նրանում, որ հանգիստ ընդունենք այդ բոլորը եւ միջազգային օրենքների ու համաձայնագրերի շրջանակներում պաշտպանենք մեր իրավունքները եւ հզորացնենք մեր բանակը», նշեց նա: Նիկոսիայում կառավարության խոսնակ Յաննիս Կասուլիդասը նույն ոճով է բնութագրել այդ սպառնալիքները, ասելով, որ «նյարդերի պատերազմ է դա»: «Թուրքիայի սպառնալիքները նորություն չեն, եւ չպետք է դրանց մեծ նշանակություն տալ»: Մոսկվայում Ռուսաստանը պաշտպանել է հրթիռների գնման Կիպրոսի որոշումը, ավելացնելով, որ այն ոչ ոքի սպառնալիք չի ներկայացնում: Ռուսաստանի արտգործնախարարության խոսնակ Գենադի Տարասովը նշել է, որ Ռուսաստանը մտադիր չէ վերջ դնելու Կիպրոսի հետ իր ռազմական համագործակցությանը: «Միջազգայնորեն օրինականապես ճանաչված Կիպրոսի Հանրապետության կողմից նման պաշտպանական նկատառումներով կատարված գնումը սպառնալիք համարելը բոլորովին հիմնավորված չէ», ասել է նա: Իսկ ռուս ռազմագետ գեներալ Նիկոլայ Լեոնովն ավելացրել է, որ «S-300» տիպի հրթիռները չեն կարող փոխել ուժի հավասարակշռությունը շրջանում: Քաղաքական մեկնաբանները այստեղ հավաստիացնում են, որ Թուրքիայի սուր ճռճելը կարող է ավելի շուտ ամերիկյան դժգոհության արտահայտությունը լինել այն առումով, որ կիպրացիները նախընտրել են ռուսական հրթիռները եւ ոչ թե ամերիկյանները, որոնք իրենց չէին արդարացրել Իրաք-Քուվեյթ հակամարտության օրերին: Ինչ էլ լինի հետեւանքը, Կիպրոսը մտադիր չէ չեղյալ համարել Ռուսաստանի հետ իր համաձայնությունը: Ըստ կառավարության խոսնակ Կասուլիդեսի, բողոքարկող կառավարություններն ավելի ճիշտ կվարվեն, եթե ճնշում բանեցնեն Թուրքիայի վրա, որպեսզի վերջինս չխոչընդոտի կիպրական հարցի լուծմանը: Նա, անշուշտ, ակնարկում էր Միացյալ Նահանգներին եւ Բրիտանիային: Օրերս քաղաքական թատերաբեմում հետաքրքիր այցելություններ են սպասվում կապված կղզու ձգձգված հարցի հետ: Շուտով Կիպրոսի նախագահ Գլաֆկոս Քլերիդեսը ժամանելու է Աթենք խորհրդակցելու Հունաստանի կառավարության հետ, իսկ ԱՄՆ-ի պետքարտուղարության հատուկ բանագնաց Կարի Կավանոն ու ՄԱԿ-ի գլխավոր քարտուղարի հատուկ բանագնաց Հան Սունս ժուն շաբաթավերջին պետք է ժամանեն Կիպրոս:

ԼՂՀ

Ուսուցիչը ուշադրության կենտրոնում

«Ներկայումս ԼՂՀ-ում բնականոն գործում է հանրակրթական 150 դպրոց: Դրանք առաջնորդվում են նոր ուսումնական պլաններով, որոնց հիմքում ՀՀ հանրակրթական դպրոցների ուսումնական պլաններն են», այս մասին տեղեկացրեց ԼՂՀ կրթության եւ գիտության նոր նախարար Համլետ Ասրյանը: Նրա վկայությամբ, 1992-ին ձեւավորված նախարարությունը դժվարին ու բարդ իրավիճակում սկսեց իր գործունեությունը: Հանրապետությունում գործում էին ընդամենը 113 դպրոց, նախադպրոցական 8 եւ արտադպրոցական 5 հաստատություններ: Հրետակոծությունների հետեւանքով լրիվ ավերվել էին հանրակրթական 49, նախադպրոցական մոտ 30 հիմնարկներ: ԼՂՀ իշխանությունների կողմից ձեռնարկված միջոցների շնորհիվ կրթական օջախները վերականգնվեցին:

Նախարարի խոսքերով, ուսուցչի սոցիալական պաշտպանվածության խնդիրը իշխանությունների չթուլացող ուշադրության կենտրոնում է: 96-ի մարտ ամսից Ստեփանակերտի գործարանների միջոցների հաշվին ամսական 3-5 հազար դրամ օգնություն է տրվում մայրաքաղաքի ուսուցիչներին: ԼՂՀ նախագահի հրամանագրով, բոլոր ուսուցիչները 4 հազար դրամ օգնություն ստացան ուսուցչի օրվա առթիվ: Առավել տուժած դպրոցների համար վերջին երկու տարվա ընթացքում ձեռք են բերվել 2 միլիոն դրամ արժողությամբ լաբորատոր սարքավորումներ, տեխնիկական միջոցներ: Մարդասիրական օգնության գծով վերջերս ուսումնական հաստատություններին են տրամադրվել 75 համակարգիչ, համակարգչային ուսումնական 2 կաբինետ:

ՎԱՀՐԱՄ ԱՂԱՋԱՆՅԱՆ

Լուծարվեց Հայաստանի հեռագրատունը

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ կապի նախարարությունը լուծարել է հեռագրատունը եւ հեռագրային կապի բոլոր ֆունկցիաները հանձնել Ինֆոկոմ ՓԲԸ-ին: Նախարարության հաղորդագրության մեջ այդ քայլը հիմնավորվում է նրանով, որ Ինֆոկոմ ձեռնարկությունը ունի արդիական սարքավորումներ, որի շնորհիվ ի վիճակի է ապահովել հանրապետության ազգաբնակչությանը հեռագրային կապի ծառայություններով:

ԼՈՒԾԱՐՎՈՒՄ Է

«ՄՈՆԻԿԱ» սահմանափակ պատասխանատվությամբ ընկերությունը գրանցված Սպանդարյանի շրջանում:

ՎԱՆԱՁՈՐ

Անդրանիկ Հարությունյան. «Մեր աշխատանքներում պետք է հրապարակայնություն»

Հունվարի 10-ին Վանաձորի քաղաքապետ Անդրանիկ Հարությունյանն անցկացրեց իր առաջին մամլո ասուլիսը: Նա խոսեց իր ընտրությունից հետո կատարված աշխատանքների մասին, կարեւորելով բնակչության հավատը լինելու անհրաժեշտությունը: Ա. Հարությունյանը տեղեկացրեց, որ արդեն ավարտվել են քաղգործկոմի լուծարման աշխատանքները եւ կառուցվածքային փոփոխություններ են նախապատրաստվում քաղաքապետարանում: Քաղաքապետը այսուհետեւ կունենա մեկ տեղակալ եւ 7 բաժնի վարիչներ:

Ասուլիսին մասնակցում էին լրատվության տեղական եւ հանրապետական միջոցներ, գործակալությունների ներկայացուցիչներ: Քաղաքապետը հավաստիացրեց, որ ուժի մեջ են նախկինում կնքված բոլոր պայմանագրերը, եւ համագործակցության նոր պայմանագրեր են կնքվում միջազգային տարբեր կազմակերպությունների, մասնավորապես ՄԱԿ-ի պարենային ծրագրերի հիմնադրամի, «Փրկեցեք երեխաներին» կազմակերպության եւ այլոց հետ:

Անցած տարի բնակելի եւ այլ նպատակներով օգտագործվող 470 տնակներ հանվել են քաղաքի զբոսայգիներից, պուրակներից եւ այլ վայրերից: Այս տարի այդ գործընթացը կշարունակվի եւ աստիճանաբար Վանաձորը ավելի բարետես կդառնա: Կանեն նաեւ բնակարանաշինության ծավալները, որը կնպաստի տնակային թաղամասերի կրճատմանը: Անցած տարի քաղաքապետարանի հատուկ կարգադրությամբ արգելվել է գրանցումը տնակային ավաններում, իսկ հազարավոր բնակիչների գրանցման ժամկետն արդեն լրացել է, եւ երկարացնելն արգելելու պատճառով նրանք չեն կարողանում նոր անձնագրեր ստանալ: Քաղաքապետը հայտնեց, որ այդ հարցը կլինի իշխանությունների ուշադրության կենտրոնում, եւ հատուկ ծրագիր կմշակվի աստիճանաբար լուծելու համար:

Ասուլիսին նա անդրադարձավ նաեւ ջրամատակարարմանը, քաղաքի սանիտարական վիճակին եւ այլ հիմնահարցերի: Կարեւորեց առաջայում սանիտարական ոստիկանություն ստեղծելու անհրաժեշտությունը: Ինչ վերաբերում է լրատվության միջոցներին, նա ամենայն անկեղծությամբ ասաց. «Մեր աշխատանքում բացարձակ հրապարակայնություն պետք է ապահովվի»:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԻԿՈՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

8 ՀԷԿ-երի սեփականաշնորհումը հետաձգվել է մինչեւ մարտ

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: 8 փոքր հիդրոէլեկտրակայանների (Արենիի, Եղեգնաձորի, Ազատեկի, Իջեւանի, Այրումի, Մեղրու, Մարտունու, Գյումրիի) սեփականաշնորհումը, որ նախատեսված էր իրականացնել այս տարվա հունվարին, կսկսվի միայն մարտ ամսից: Այս մասին հայտնի դարձավ էներգետիկայի նախարարությանը մոտ աղբյուրներից: 8 կայաններից հետո կսեփականաշնորհվեն եւս 7-ը, որոնց թվում Ողջի-2, Ողջի-3 եւ այլք: Այս 15 կայանների հզորությունը չի գերազանցում 30 մվտ: Համաձայն մրցույթի պայմանների, սեփականաշնորհված ՀԷԿ-երը պետք է աշխատեն միայն էլեկտրաէներգիա արտադրելու նպատակով՝ գործող տեխնիկական պայմաններին եւ հրահանգներին համապատասխան:

«Անելիք» բանկը բացում է 11 գործառնական գրասենյակ

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: ՀՀ կենտրոնական բանկը գրանցել է «Անելիք» բանկի գործառնական գրասենյակները: ՀՀ ԿԲ լրատվական կենտրոնից տեղեկացրին, որ «Անելիք» փայատիրական բանկի թվով 11 գործառնական գրասենյակների թույլ է տրվել իրականացնել հետեւյալ ֆինանսական գործառնությունները. ա) գնել, վաճառել եւ սպասարկել արժեթղթեր, վճարային փաստաթղթեր, ճանապարհային չեկեր, քարտեր եւ այլ գործիքներ, կատարել նման այլ գործառնություններ, բ) գնել եւ վաճառել (փոխանակել) արտարժույթ, այդ թվում կնքել դրամի եւ արտարժույթի ֆյուչերսներ, օպցիոններ եւ նման այլ գործարքներ:

Երեւանում պետավտոտեսչությունը ստուգայցեր է սկսել

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ճանապարհատրանսպորտային պատահարների ու երթեւեկության կանոնների խախտումները կանխելու նպատակով Երեւանի ներքին գործերի բաժինը հունվարի 9-ից ուժեղացված ստուգայցեր է սկսել: ՆԳ եւ ԱԱ նախարարության հասարակական կապերի եւ լրատվության վարչությունից հայտնեցին, որ միջոցառումն ուղղված է խաչմերուկներում տրանսպորտային միջոցների ու հետիոտների սխալ անցումների, ալկոհոլային խմիչք օգտագործած վիճակում ավտոմեքենաներ վարողների, ինչպես նաեւ ավտոտեսուչի «կանգ» ազդանշանին չենթարկվող վարորդների դեմ: Ստուգայցերը տեւական կլինեն, իսկ կրկնակի կարգազանց վարորդների հանդեպ կսահմանվի հսկողություն:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակության է տարի

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Երեւան 375010, Հանրապետության 47
Ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Տնօրեն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / հեռ. 562863

A STYLE համակարգչային ծառայություն / 581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարվածքը «Ազգ» թերթի

Յղումը «Ազգին» պարտադիր է

«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

ազգային

ԳՈՒՅԺ

Արամ Գարամանուկյան. Սիրիական բանակի հայ գեներալը

Նյու Յորքում 86 տարեկանում իր մահկանացուն կնքեց ճանաչված ռազմական, հասարակական գործիչ ու գիտնական, սիրիական բանակի գեներալ Արամ Գարամանուկյանը: Նա ծնվել էր Այնթափում, իրավաբանի ընտանիքում, մաս էր կազմում Գարամանուկյան (Կարամանուկյան) հայտնի տոհմի, որը Մեծ եղեռնից մազապուրծ եղած հաստատվել էր Հալեպում (Սիրիա):

1932 թ. Ա. Գարամանուկյանն ընդունվում է Դամասկոսի ռազմական վարժարանի հրետանու բաժինը, ուր ֆրանսիական բանակի սիրիական գնդերի համար սպաներ էին պատրաստվում: Երիտասարդը աչքի է ընկնում բացառիկ ընդունակություններով եւ 1938 թ. ուղարկվում է մասնագիտանալու Ֆրանսիա՝ Ֆոնտենբլոյի ռազմական դպրոցում: 1945 թ. նա ուսումը շարունակում է Փարիզում՝ ցամաքային զորքերի սպայակույտի դասընթացներում:

Երբ 1946 թ. Սիրիան անկախություն է ձեռք բերում, Ա. Գարամանուկյանը նորանկախ պետության ազգային զինված ուժերի կազմակերպիչների թվում է: 1948-49 թթ. հրետանային գնդի հրամանատար էր, մասնակցել է Իսրայելի դեմ մղած պատերազմին: 1949 թ. նշանակվում է սիրիական բանակի հրետանու հրամանատար եւ այդ պաշտոնը վարում է մինչեւ 1957 թ., երբ դառնում է Սիրիայի ռազմական կցորդ ԱՄՆ-ում: 1953 թ. Արամ Գարամանուկյանին շնորհվում է գեներալի զինվորական կոչում, նա դառնում է առաջին ու թերեւս միակ հայ գեներալը Հայաստանից, Ռուսաստանից ու Խ. միության սահմաններից դուրս: Սիրիայում, արաբական մի շարք այլ երկրներում եւ Ֆրանսիայում նրա մասին խոսում են իբրեւ գիտական միտք ունեցող քաջարի զինվորականի, պարկեշտ ու ծառայասեր մարդու: Նաեւ այդ հատկանիշների շնորհիվ է, որ 1961 թ. Ա. Գարամանուկյանն ընտրվում է Սիրիայի խորհրդարանի ու Սահմանադիր ժողովի կազմում: Հետագայում հաստատվել է ԱՄՆ-ում:

1964 թ. պաշտոնաթող գեներալն ընդունվում է Բեյրութի Սեն-Ժոզեֆ համալսարանի իրավաբանական ֆակուլտետ: Շարունակելով ուսումը, 1972 թ. Փարիզի Սորբոն համալսարանում ստանում է իրավագիտության դոկտորի գիտական աստիճան: Պաշտպանած թեզը կոչվում էր «Օտարահպատակները եւ զինվորական ծառայությունը», իսկ ատենախոսության առանձին մի գլուխ նվիրված էր Արեւելյան (Հայկական) լեգեոնին՝ ֆրանսիական բանակում 1916-20 թթ. գործած հայերի ու արաբների կամավորական զորամասին, որը մասնակցել է Մերձավոր Արեւելքում Թուրքիայի դեմ վարած ռազմական գործողություններին: Այդ ատենախոսության մի մասը տպագրվել է «Հայկական բանակ» ռազմագիտական հանդեսի անցյալ տարվա համարներում: Պարզաբանելով իր գործի նպատակը, գեներալը գրում է. «Ուսումնասիրած էի, միջազգային իրավունքի լույսին տակ, անհատի մը, կամավոր կամ ստիպողաբար, իր ազգային բանակեն դուրս, օտար դրոշի տակ զինվորագրվելու հարցերը»:

Նյութը պատրաստելիս նա «Մասնավոր արտոնությամբ» օգտագործել է Ֆրանսիայի արտգործնախարարության արխիվների եւ ֆրանսիական բանակի արխիվային ծառայության փաստաթղթերը:

«Յոյակապ աշխատանք՝ գրված զինվորական բծախնդրությամբ եւ իրավաբանի ճշգրտությամբ: Մեծարժեք գործ, անթերի աշխատություն, հստակ ու մեթոդիկ տեղեկագրություն, որը որեւէ գիտնական կարող է պահել գրադարանում, երբեմն դրան դիմելու համար», այսպես մասնագետները գնահատեցին հայազգի գեներալի թեզը: Պատահական չէ, որ Ա. Գարամանուկյանի ատենախոսությունն առանձին գրքույկով հրատարակվեց Փարիզում՝ Ֆրանսիայի գիտական հետազոտությունների ազգային կենտրոնի կողմից:

«Պրպտումներուս ընթացքին նոթագրած էի նաեւ կարգ մը տեղեկություններ, որոնք թեեւ տեղ պիտի չգտնեին ավարտաճառիս մեջ, բայց կարեւորություն ունեին, ըստ ինձի, Հայկական լեգեոնի պատմության համար», նշել է հեղինակը: Անսալով սփյուռքահայ մամուլի ու հասարակության դրական արձագանքին, գեներալ Ա. Գարամանուկյանը ի մի բերեց այդ բոլոր վավերագրերը, որոնք «Հայկական լեգեոնը պատմական իրավական ու քաղաքական հարցերու լույսի տակ եւ վավերագրեր» վերնագրով հրատարակվեցին 1974 թ., Բեյրութում լույս տեսնող «Հայկական հայագիտական հանդեսում»:

Գեներալ Ա. Գարամանուկյանն ակտիվորեն մասնակցել է սիրիահայ համայնքի կյանքին: Նա Բարեգործականի Հայ երիտասարդաց ընկերակցության հիմնադիրներից էր Հալեպում, վարել է Կյուլբենկյան հաստատության Սիրիայի խորհրդատու մարմնի ատենապետությունը, աշխատակցել է ՌԱԿ-ի «Եփրատ» օրաթերթին:

Գեներալի մարտական ծառայությունները նշվել են Սիրիայի, Լիբանանի, Եգիպտոսի բարձրագույն պետական պարգեւներով, Ֆրանսիայի Պատվո լեգեոնի եւ «Ռազմական խաչ» շքանշաններով: Երջանկահիշատակ Վազգեն Ա Ամենայն հայոց կաթողիկոսը նրան արժանացրել էր Ներսես Շնորհալու շքանշանի, Գարեգին Բ Մեծի Տանն Կիլիկիո կաթողիկոսը՝ Կիլիկյան մեծ խաչի ասպետի շքանշանի, երկու հայրապետներն էլ նրան ուղղել էին կոնդակներ:

Ահա այսպիսին էր Արամ Գարամանուկյանի կյանքը, որն ավարտվեց հեռավոր Ամերիկայի ափերում: Ցավոք, տարիներ շարունակ հայաստանցիներն անտեղյակ էին իրենց անվանի հայրենակցի գործունեությանը. նրա մասին առաջին տեղեկությունը տպագրվել է միայն 1990 թ. Հայկական համառոտ հանրագիտարանում:

Հանգուցյալի ցանկությամբ նրա աճյունի մի մասը կբերվի Հայաստան եւ կամփոփվի Երեւանում, եղբոր՝ Լեւոն Կարամանուկյանի (1918-95) կողքին, իսկ մյուս մասը կտարվի Հալեպ:

Սգո արարողությունը տեղի կունենա կիրակի օրը, Սպայի տանը:

ՏԻԳՐԱՆ ԼԻՆՑՅԱՆ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Նավթը դանդաղ գործող ական, իսկ նավթամուղը՝ բիկֆորդյան քուղ

Բաց նամակ ՌԴ Պետդումայի պաշտպանության կոմիտեի նախագահ պ-ն Լ. Ռոխլինին

Հարգելի պարոն Ռոխլին,

Նոր տարվա ճիշտ նախօրեին, ինչպես երեւում է, Դուք որոշեցիք յուրօրինակ նվեր տալ հայ ժողովրդին: Սկզբից մի երկարաշունչ վերջնագրային ճառ ճայթեցնելով Հայաստանի հասցեին, այնուհետեւ, ասես սթափվելով, Դուք կարծես իմիջիայլոց, հպանցիկ «շպրտեցիք», թե հայ ժողովրդի դեմ ոչ մի բան չունեք: Այդքանից էլ ենք շնորհակալ: Որովհետեւ նման մեղմացուցիչ ռեւերանսից հետո Հայաստանի հանդեպ ցանկացած դառը խոսքերն ու այլեւայլ մեղադրանքները ամեն տեսակի մահու չափ մեղքերի մեջ, ասես ինչ-որ ձեւով փիլիսոփայորեն են ընկալվում:

Այդօրինակ նվերից հետո, անգամ Ձեր վերջնագիրը, թե Դուման չի վավերացնելու Ռուսաստանի եւ Հայաստանի միջեւ պայմանագիրը մինչեւ որ վերջինս չկարգավորի «ղարաբաղյան հակամարտությունը», այլեւս չի ընկալվում երկյուղով:

Տարօրինակ տեսք ունեն Հայաստանն ու Ադրբեջանը հակադրելու Ձեր փորձերը. Ձեր պնդումներն այն մասին, թե Ղարաբաղը ԽՍՀՄ կազմալուծման պատճառն է, թե Ռուսաստանի վերաբերմունքն Ադրբեջանի նկատմամբ Դուք որակում եք իբրեւ դավաճանություն: Քանի որ նա ունի իր ռազմավարական եւ տնտեսական շահերը, որոնք, մասնավորապես, կապված են նավթի ու ապագա նավթամուղի աշխարհագրության հետ:

Ձեր ազնվությանը եւ անկեղծությանը կասկածելու հիմքեր չունեմ: Կռահում եմ՝ Ձեր մոլորությունը ղարաբաղյան հիմնախնդրի իմաստն ու էությունը չիմանալուց է բխում: Հասկանալի է, քաղաքականության մեջ Դուք նորելուկ եք: Իսկ հրապարակային քաղաքական գործիչ դարձաք այն բանից հետո, երբ հասարակությունն իմացավ, որ Դուք հրաժարվել էիք Չեչնիայում մարտական ծառայությունների համար Ձեզ շնորհված Ռուսաստանի հերոսի կոչումից: Ամենեւին չնսեմացնելով Ձեր արժանիքներն ու ռազմական սխրագործությունները, միաժամանակ ես չեմ կիսում այն մարդկանց տեսակետը, ովքեր «բարոյական սխրանք» են համարում Ձեր արարքը: Երանի թե ժամանակին Դուք նույնքան բացահայտ ու քննադատորեն վերաբերվեիք նաեւ Գորբաչովի եւ Մութալիբովի ձեռնարկումներին, որոնք սովետական շքանշաններ շնորհեցին այն մարդասպաններին, ովքեր կազմակերպել էին Գետաշենի եւ Մարտունաշենի հայության բռնագաղթը, փորձարկել էին Ղարաբաղի հայերի ցեղասպանությունը, ապա այդ ժամանակ հնարավոր կլիներ համարել, որ Դուք հետեւել եք կրկնակի ստանդարտ չհանդուրժող բարոյական սկզբունքներին: Չէ՞ որ այն ժամանակ՝ 1991-ի մայիսին խոսքը սեփական ժողովրդի ցեղասպանության մասին էր: Քանի որ հայ ժողովուրդը խորհրդային ժողովրդի բաղկացուցիչ մասն էր ճիշտ այնպես, ինչպես այսօր չեչենները ռուսաստանցիներ են:

Ձեր ելույթի արձագանքը Հայաստանում, Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետությունում եւ հայ սփյուռքում միանգամայն բուռն էր եւ միանշանակորեն բացասական: Շատերն, ասես նախօրոք պայմանավորվելով, միեւնույն միտքն էին ընդգծում. «Ռուս գեներալը հարվածեց Հայաստանի թիկունքին»: Ոմանք էլ ավելացնում էին «հերթական անգամ» բառակապակցությունը՝ մտաբերելով գեներալ Սաֆոնովի եւ իր նմանների ձեռնարկումները պաշարված Ղարաբաղում: Պարզվեց, որ քո հայրենակիցներից շատերը չգիտեին, որ Դուք մինչ այդ էլ (մերթ հեռուստաէկրանից, մերթ Դումայի ամբիոնից), բացահայտորեն լուտանք թափելով Երեւանի քաղաքականության վրա, Ձեզ վերապահում էիք ադրբեջանական կողմի անգամ ոչ թե միջնորդ դատավորի, այլ՝ գործուն դատապաշտպանի դերը:

Երբ Բաքվից եւ ազերա-ռուսաստանյան սահմանից վերադառնալուց հետո, Դուք ելույթներ էիք ունենում ճեպազրույցներում, ես հիմարաբար կարծում էի, թե շուտով հետեւելու եք «մյուս կողմին լսելու» անապական ու արդար սկզբունքին: Չգիտեմ ինչու, վստահ էի, որ Դուք անպայման կայցելեք Երեւան եւ Ստեփանակերտ: Սակայն, ինչպես այսօր հաճախ ծաղրում են, Դուք վարվեցիք ճշգրտորեն, ճիշտ հակառակ ձեւով: Ինչպես ինքներդ հաճեցիք արտահայտվել, Դուք երեսի զոռով մտաք Ռուսաստանի պաշտպանության նախարար Իգոր Ռոդիոնովի պատվիրակության կազմի մեջ, որը Բաքու պաշտոնական այց էր կատարելու:

Կարծում եմ, Դուք նաեւ իրավունք ունեք համարելու «ղարաբաղյան հակամարտությունը» խանգարում է Ռուսաստանին Կասպիականից նավթամուղը տանելու իրեն շահավետ ուղեգծով: Միաժամանակ, պարտք եմ համարում հիշեցնել Ձեզ, որ կասպիական նավթի շուրջ ծավալված տխրահռչակ վեճերը նենգավոր են: Ինչպես ասում են դրան մենք լավ ենք ծանոթ: Այսօր հենց նույն սցենարով քանդում են Ռուսաստանը ճիշտ այնպես, ինչպես վարվեցին բազմազգ Խորհրդային Միության հետ:

Այն ոչ հեռու ժամանակներում, ինչպես եւ այժմ՝ նավթը դանդաղ գործող ական է եղել, իսկ նավթամուղը՝ բիկֆորդյան քուղ: Եվ այսօր դպրոցականներին անգամ հայտնի է, որ առանց այն էլ հոգեվարքի մեջ ընկած ԽՍՀՄ-ի տնտեսությունը մահվան դուռն էին հասցրել միայն նավթի շուրջ ծավալված քաղաքական խաղերը: Մանեւրներ անելով նավթի գների հետ՝ ոսկու պաշարները դուրս քաշեցին ԽՍՀՄ-ից, որը կայուն արժույթի կարիք ուներ, ինչպես խորտակվողը՝ փրկարար օղակի: Եվ, ինչպես ասաց ինձ իմ հայրենակիցներից մեկը, ժողովրդի մեջ հարգված ռուսաստանցի մարտական գեներալը, արհամարհելով մանկուրտության վտանգավոր ախտանիշերը, հանկարծ առաջարկում է շարունակել կեղտոտ խաղերը նավթի ու նավթամուղի հետ՝ տխրահռչակ «ծուղակի» (տերմինը իմը չէ) մեջ գցելով երկրի առանց այդ էլ հոգին փչող էկոնոմիկան:

Մի՞թե պարզ չէ, թե ինչ ողբերգություն կլինի Ռուսաստանի համար, եթե դասեր չքաղենք մեր նորագույն պատմությունից: Մի՞թե պարզ չէ, թե ինչպիսի չարագույժ դեր է խաղում Թուրքիան Ռուսաստանի ճակատագրում՝ իր շահադիտական նպատակների համար ճարպկորեն օգտագործելով Ադրբեջանի «աշխարհաքաղաքական փաստարկները» ու «Կասպիականի հիրավի գիտական կալիումը»:

Եվ վերջապես մի՞թե պարզ չէ, որ այդ ավերիչ ողջ չարիքին դիմակայում է միմիայն Հայաստանը՝ Ղարաբաղի հետ:

Հարգանոք՝
ԶՈՐԻ ԲԱԼԱՅԱՆ

ՍՓՅՈՒՌՔԱՀԱՅ ՄԱՄՈՒԼ

Ամերիկյան զորքերը գրավե՞լ են Ադրբեջանը

Թվում է, թե Վաշինգտոնում Ադրբեջանի դեսպան Հաֆիզ Փաշաեւը դժվարություններ ունի իր գրասենյակը համապատասխան աշխատակիցներով ապահովելու հարցում: Գուցե հիշում եք, որ ամիսներ առաջ ես անդրադարձա նրա նամակներից մեկին, որի մեջ նա հիմարավարի փորձում էր նախագահ Քլինթոնին համոզել, որ Ամերիկայի Կոնգրեսը ղեկավարվում է հայկական լոբբիի կողմից: Շնորհիվ Փաշաեւի, նախագահ Քլինթոնն այսուհետ ավելի շատ է պաշտպանելու հայկական հարցերը, չցանկանալով իրենից մեկուսացնել ամբողջ Կոնգրեսը:

Դժբախտաբար, Սպիտակ տուն հասցեագրված նրա նամակը լի է եղել տառասխալներով, ինչը նախագահին հուշել է, թե մինչ հայերը կարողանում են իրենց ձեռքում պահել երկրի Կոնգրեսը, ադրբեջանցիները չեն կարողանում դեսպանատանը պահել մի հասարակ քարտուղար, որն անսխալ մեքենագրել իմանար:

Անցյալ ամիս դեսպան Փաշաեւն իր քարտուղարին խնդրել էր մեքենագրել մեկ ուրիշ նամակ, ուղղված «Ուոլ Սթրիթ Ջըռնըլ» թերթին: Նամակը պետք է գովաբաներ թերթին «Ադրբեջանի մասին հրաշալի հոդված» տպագրելու առթիվ: «Աչքերը պարզեցի վրա: ԱՄՆ-ի եւ այլ ազգերի շահագրգռվածությունը Ադրբեջանով բացատրվում է վերջինիս նավթով» խորագիրը կրող հոդվածը լույս է տեսել թերթի հոկտեմբերի 21-ի համարում: Դեսպանի երախտագիտական նամակը հրապարակվեց մոտ երկու ամիս անց, դեկտեմբերի 18-ին: Դժբախտաբար, այստեղ եւս մի փոքր տառասխալ ամբողջովին փչացրել է դեսպան Փաշաեւի «գլուխգործոցը»: Նամակի երկրորդ տողը գրված է այսպես. «Դուք ճիշտ եք նկատում, որ ամերիկյան զորքերը ներկայումս գրավյալ են պահում իրենց ձեռքերում Ադրբեջանի տարածքի քսան տոկոսը, առաջացնելով մոտ մեկ միլիոնի հասնող փախստականներ»: Այո, մի զարմացեք. գրված է «ամերիկյան զորքեր»:

Ենթադրում եմ, որ Փաշաեւը ցանկացել է «հայկական» (Armenian) բառը գրել եւ ոչ թե «ամերիկյան» (American): Բայց դեսպանատանն աշխատող անհրաժեշտ քարտուղարի կամ «Ուոլ Սթրիթ Ջըռնըլում» պաշտոնավարող ոչ ձեռնհաս մի անձնավորության անփութության հետեւանքով ի չիք է դարձել նամակի ամբողջ հակահայկական բովանդակությունը: Իսկ միգուցե այդ սոր հայերը, որոնք այնքան խելացի են, որ վերահսկում են Ամերիկայի Կոնգրեսը, գաղտնիորեն մի հայ քարտուղա՞ր են նստեցրել ադրբեջանական դեսպանատանը կամ վերոհիշյալ թերթի խմբագրատանը, որպեսզի գործի Ադրբեջանի շահերի դեմ:

ՀԱՐՈՒԹ ՍԱՍՈՒՆՅԱՆ
«Կալիֆոռնիա կուրիեր»

digitised by A.R.A.R.@

1996

Կարճ հարցեր՝ երկար պատասխաններ

Հարցազրույց Լեւոն Հախվերդյանի հետ անցած տարվա առավել աչքի ընկած թատերական եւ գրական գործերի մասին

– Դու «Ազգ» թերթի մշտական թղթակիցն ես, գրեթե աշխատակիցը: Թատրոնը եւ գրականությունը ձեր ասպարեզներն են: Կուզենայինք իմանալ, ձեր կարծիքով որո՞նք են հայոց թատրոնի եւ գրականության առավել աչքի ընկած գործերն անցած տարում: Պայմանով, որ նշեք մի-մի գործի անուն:

– Եթե այդպես է, կարող եմ ասել առանց երկմտանքի: Իմ տեսած ներկայացումներից՝ «Ռոմեո եւ Ջուլիետը» Երեւանի դրամատիկական թատրոնում: Կարդացածս գրքերից՝ Հովհաննես Գրիգորյանի «Երկու քրեղենի արանքում» բանաստեղծությունների գրքույկը:

– Այդպես ամեն ոք կարող է ասել: Դուք մասնագետ եք, ուստի կուզենայինք, որ մասնագիտորեն հիմնավորեիք ձեր կարծիքը:

– Դա կարող է թերթում շատ տեղ գրավել:

– Մի մտահոգվեք, մեր թերթում դուք ծավալուն հոդվածներ տպագրել եք: Սկսենք այն հիշեցումից, որ դուք առաջին ներկայացման օրն այնքան էլ գոհ չէիք «Ռոմեո եւ Ջուլիետի» բեմադրությունից: Ինչպե՞ս պատահեց, որ հիմա այդ ներկայացումն եք համարում տարվա լավագույնը:

– Ոչինչ չպատահեց: Ես հիմա էլ մնում եմ նույն կարծիքին: Բեմադրության մեջ շատ բան ինձ բնավ դուր չի գալիս, բայց արվեստի գործի թեկուզեւ մի, բայց մեծ արժանիքը բավական է ամբողջը դրականապես գնահատելու համար:

– Այս դեպքում ո՞ր արժանիքը:

– Ասեմ կարգով: Ես առհասարակ ռեժիսորական բացարձակ գերիշխանության կողմնակիցը չեմ, որ դերասանին դարձնում է իր հլու-հնազանդ կամակատարը: Այստեղ էլ, ինչպես Խանդիկյանի գրեթե բոլոր բեմադրություններում, պատկերը նույնն է: Չեմ սիրում հանելուկային սիմվոլների, ավելի ճիշտ՝ ռեբուսների ռեժիսուրան, երբ գլուխս եմ կոտրում կռահելու համար, թե ինչն ինչու է արված: Այնպես, ինչպես բեմադրիչի մշուշապատ դատողությունները ժամանակի եւ տարածության մասին, տպագրված հենց ծրագրում. «Ստեղծել ժամանակ եւ տարածություն, հետո՝ ժամանակներ տարածություններ...» (ժամանակն ու տարածությունը նո՞ր պիտի ստեղծվի կամ դո՞ւք պիտի ստեղծեք):

Այս բեմադրության մեջ եւս բեմադրիչը չի խուսափել ռեբուսներից: Խոսք չունեմ, Արմեն Խանդիկյանն ըստ ամենայնի օժտված, բեմական արվեստի լեզվին ազատորեն տիրապետող, թատերային մտածողության տեր բեմադրիչ է: Բայց նա բեմադրական այն արվեստի ներկայացուցիչն է, որը, ուրիշ համար տեղին չգտնելով, պայմանաբար կոչում եմ «մեխանիստական ռեժիսուրա» եւ որի շնորհիվ ներկայացումն ընթանում է լարված ժամացույցի պես: Այդ ռեժիսուրան բեմը հագեցնում է իրենով, տեղ չթողնելով դերասանի հոգեբանական անձնավորման համար: Չխոսելով այլեւս դերասանական արվեստի այն թանկագին հատկության մասին, որ կոչվում է իմպրովիզացիա, հայերեն դժվար թարգմանությամբ՝ հանկարծաստեղծություն կամ ստեղծաբանություն (ըստ լատիներեն improvisus-անսպասելի, հանկարծահաս բառի), երբ դերասանն իր խաղը հորինում է հենց կատարման ընթացքում, հանկարծահաս ներշնչանքով: Երբ նա անում է բաներ, որ ռեժիսորը նախապես չի էլ մտածել, նույնիսկ իր դերասանի մտքով չի անցել: Սա այն է, ինչ Դեմիրճյանը կոչում էր «միամիտ խաղ» (սա երեւի հայաստեղծ միակ տերմինն է, որ կարող է մուծվել միջազգային թատերագիտության մեջ): Այդ խաղի մեծ վարպետն էր Թաթիկ Սարյանը:

Գիտե՞ք ինչ, որքան էլ փայլուն լինի բեմադրական արվեստը (որ շատ եւ շատ կարեւոր է), հանդիսատեսն, այսուամենայնիվ, անմիջաբար գործ ունի դերասանի հետ: Նրան է լսում, նրա դեմքն ու դիմախաղը, նրա աչքերն է կարդում, նրա ստեղծած կերպարի հոգու մեջ է ուզում թափանցել: Եվ բեմադրիչն այստեղ դերասանի առաջին աջակիցը պետք է լինի: Մտաբերենք Վարդան Աճեմյանի, Հենրիկ Մալյանի բեմադրական արվեստը:

Բայց ինչո՞ւ հեռու գնալ: Հենց Խանդիկյանի «Պաղտասար աղբար» բեմադրությունը (1990) հիշենք: Ըստ բեմադրական մտահղացման հանդիսատեսը Պաղտասարի դաշնակիցն էր: Եվ այդ դերը նրբորեն անձնավորող Լեւոն Մուրադյանը գալիս էր բեմառաջք եւ հանգիստ ու անշտապ, գրեթե շշուկով, իբրեւ նվիրական գաղտնիք, հանդիսատեսին պատմում, թե ինչ է կատարվում իր հուզախռով ներաշխարհում: Առանց ծիծաղ հարուցելու ջանքի, անկեղծ ու սրտալի՝ նա խոսում էր իր անելանելի վիճակից, դիտողի առաջ բաց անում իր տառապած հոգին: Եվ դիտողը հասկանում էր նրան: Դերասանի անկաշկանդ խաղը հուզականորեն հարստացնում էր ներկայացումը հենց բեմադրիչի կամքով:

Իհարկե, հիշածս դրվագները ստատիկ բնույթ էին կրում: Ի՞նչ կա որ: Բեմական արվեստը, ինչպես բովանդակ կյանքը, ստատիկ եւ դինամիկ վիճակների անվերջանալի շղթա է: Խանդիկյանը թերագնահատում է առաջինի եւ գերագնահատում երկրորդի նշանակությունը: «Ռոմեո եւ Ջուլիետի» բեմադրության մեջ եւս: Թերեւս դա է պատճառը, որ ներկայացումը հագեցած է հոգեբանորեն եւ տրամաբանորեն չհիմնավորված վազվզուքով, անտեղի եւ չպատճառաբանված ծիծաղներով, որոնք վանում են հանդիսատեսին: Ինձ, գոնե, հանում են համբերությունից:

Բեմադրիչը քիչ տեղ է թողնում դերասանին ինքնաբացահայտման համար: Գլխավոր դերակատարները՝ Հրաչյա Հարությունյանը (Ռոմեո), Լիլիթ Մեսրոպյանը (Ջուլիետ) շատ համակրելի են: Ճիշտ է, նրանք օժտված չեն հուզական ներգործության մեծ ուժով, բայց լավն են իրենց ազնիվ ու գեղեցիկ կերպարանքով, ճկուն խաղով (հասկապես Հարությունյանը), ներքին մաքրությամբ (որ այս դեպքում շատ կարեւոր է, դա է դիտողին հրապուրում ամենից ավելի):

Դայակը նման չէ մեր իմացած դայակին, ժամանակի կոլորիտի ոչ մի հետք: Սա Ջուլիետի մոր հասակակիցն է, մինչդեռ, ըստ բնագրի, տարիք առած այրի է: Հարաշարժ Մերկուցիոն ոչինչ չունի հմայիչ եւ պոետական, բայց պետք է ունենար: Ավելի համոզիչ են Տիբալտը, հայր Լավրենտիոսը, Կապուլետտին: Ի դեպ, չեմ հասկանում, թե ինչու գործող անձանց ցանկում հայտնվել են հայեր՝ Բաղդասար, Պետրոս, Հովհաննես, որ պետք է լինեին Բալթազար, Պետրո, Ջիովաննի: Բայց այս դեպքում ինձ զբաղեցնողը բեմադրական արվեստն է:

– Ո՞րի մեջ չասացիք, թե ինչն է արժեքավոր ու գնահատելի:

– Հիմա կասեմ: Ցայտուն, ուժեղ, վառ արտահայտված թատերական գաղափարը: Ես գիտեմ, որ բեմադրիչը շատ է մտածել այս աշխատանքի վրա: Եվ գտել է իր ասելիքը, իր թատերական գաղափարը եւ դարձրել իր ներկայացման առանցքը: Դա սահման չճանաչող սիրո եւ ատելության բացառիկորեն սուր հակադրությունն է: Բեմադրիչն ամեն ինչ մղել է մի կողմ հանուն այդ կոնտրաստի եւ ռեժիսորաբար արտահայտել հնարավոր բոլոր միջոցներով:

Մահացունչ ատելությունն է թեւածում բեմի տոհմերի երիտասարդների միջեւ: Այս տեսարանները բեմադրաբար մշակված են գերազանց խնամքով: Առհասարակ պետք է նկատել, որ սա լավ մշակված, ինչպես նախահեղափոխական թատերախումբերն էին գրում՝ աշխատասիրված ներկայացում է: Պարզապես փայլուն կերպով է արված առաջին արարի ավարտակետը՝ Ռոմեոյի եւ Ջուլիետի համմարփակ, անսահման սերը: Սիրո հրճվանք, հաղթահանդես, սիրո օրհներգություն:

Վառ, իմաստալից է ներկայացման ավարտակետը նույնպես: Ռոմեոն եւ Ջուլիետը չեն մեռել, այդ սերը մահ չունի: Այդ սերը կարող է խորտակել բոլոր պատնեշները եւ ի մի բերել սիրահարներին, ինչպես «Անուշ» պոեմի հերոսներին: Խանդիկյանի բեմադրության մեջ բառացիորեն այդպես էլ արվում է, սիրահարները մի կողմ են նետում պատնեշները եւ գրկախառնվում: Սիմվոլի՞կ պատկեր է: Միանգամայն: Բայց ավելի քան հասկանալի, գեղեցիկ, իմաստալից: Այսպիսի սիմվոլներին ո՞վ է դեմ:

Այն էլ ասեմ, որ Խանդիկյանն իր այս ներկայացումը, ինչպես նախորդները (որոնցից լավագույնն, իմ կարծիքով, Պարույր Սեւակին նվիրված «Անվերջ վերադարձն» է), դրել է տեմպ-ռիթմային այնպիսի ամուր կապակցության մեջ, որ բեմադրությունը չի կարող քայքայվել: Ժամանակակից ռիթմերի եւ պլաստիկական լուծումների վարպետ է Խանդիկյանը: Միայն թե այստեղ եւս չափի զգացումը կարծես թե դավաճանում է արվեստագետին: Մնջախաղային ռիթմային եւ պլաստիկական տեսարաններն այնքան շատ են, որ ներկայացումը տեւում է երեք ու կես ժամ: Եվ մի ծայրից մյուսը ռեժիսորական անսքող գերիշխանությամբ: Այնպես որ, մեր բեմադրիչը միանգամայն իրավունք ունի ծրագրում նշել՝ «Բեմադրության հեղինակ Արմեն Խանդիկյան»: Այդպես, եւ լիակատար իրավունքով, մեկ էլ Վսեվոլոդ Մեյերհոլդն էր ազդագրում նշում համեստաբար՝ автор спектакля:

Վլ. Նեմիրովիչ-Դանչենկոն մի թեւավոր խոսք ունի. «Ռեժիսորը պետք է մեռնի դերասանի մեջ»: Խանդիկյանը դերասանի մեջ մեռնելու որեւէ ցանկություն չունի: Նույնիսկ ընդհակառակը: Ինչպես իր երախտավոր ուսուցիչ Հրաչյա Ղափլանյանը: Այլեւս չեմ խոսում հանճարեղ Մեյերհոլդի մասին, որ ռեժիսոր-դիկտատոր էր: Ճիշտն ասած, Նեմիրովիչի ասույթն իմ սրտովն էլ չի: Բայց իմ սրտովը չի հակառակը նույնպես, երբ դերասանն է մեռնում ռեժիսորի մեջ:

Իմ սրտովը Վարդան Աճեմյանի բեմադրական արվեստն է՝ ռեժիսորը չմեռնի դերասանի մեջ, բայց դերասանին էլ չմեռցնի իր մեջ: Այլ թույլ տա, որ դերասանը բնականորեն արտահայտի իրեն, հոգեբանական անձնավորման ազատ հնարավորություն ստանա. մտաբերենք «Պատվի համար», «12-րդ գիշեր», «Արա Գեղեցիկ», «Ժայռ», «Իմ սիրտը լեռներում է»...

– Լավ, եկեք վերադառնանք մեր զրույցի բուն նյութին: Դուրս է գալիս, որ «Ռոմեո եւ Ջուլիետի» լավն էլ, վատն էլ պատկանում են բեմադրիչի՞ն:

– Այո, ճիշտ այդպես: Զուր չի ասված, որ արվեստագետի թույլ կողմերն իր ուժեղ կողմերի շարունակությունն են: Իմ կարծիքով, Արմեն Խանդիկյանը ճիշտ կվարվի, որ հետագայում (նա դեռ շատ ճանապարհ ունի անցնելու) հրաժարվի ոչ թե ռեժիսորական իշխանությունից (դա անհնար է, դա իր արյան մեջ է), այլ ռեբուսային բեմական սիմվոլներից, անտեղի աղմուկներից, արհեստական ծիծաղներից, բեմականորեն չարդարացված մոլեգին շարժմանը եւ, ի վեր ասած, տեղ տա դերասանական բնական ինքնաբացահայտմանը: Հնարավո՞ր է: Ես թերահավատ եմ: 1994-ի ամռանը, «Բետրիչե» բարձրագոչ եւ բազմաշարժում ներկայացումը դիտելուց հետո, ես մի նամակ գրեցի Խանդիկյանին: Գրել էի, թե իր թատրոնում բարձր խոսում են, ծիծաղում են, վազվզում են առանց հուզական հիմքի: Շեքսպիրի այն խոսքն էի մտաբերել, թե «չի կարելի իմաստից բարձր գոռալ», Թումանյանի այն միտքն էի հիշել, թե արվեստի վարպետությունը փեշակ է, տեխնիկան է, տաղանդի հատկություններից առաջինը շունչն է, այն սրբազան սարսուռը, որ անմիջապես զգացվում է եւ մարդուն իսկույնեւեթ բռնում: Եվ որ արվեստի շունչը խեղդվում է, երբ արհեստը, տեխնիկան առաջ են ընկնում զգացմունքից:

Մի խոսքով, կարգին, 4 էջանոց նամակ: Արժանացա ամենալավ վերաբերմունքի: Խանդիկյանն ինձ հրավիրեց թատրոն եւ իր արվեստակիցների հետ լսեց ինձ: Երկար-բարակ զրույց արեցինք անուշ-բարիշ: Քննադատի եւ արվեստագետի երանելի հարաբերություն, որ քիչ է պատահում: Եվ ի՞նչ: Շա՞տ բան փոխվեց: Հազիվ թե: Ըստ երեւույթին, քննադատը գրում է հանդիսատեսի, ընթերցողի համար եւ մեկ էլ՝ պատմության:

– Մտածելու բան է, հատկապես Խանդիկյանի համար: Իսկ ի՞նչ կասեիք «Ախ, Մարիա» ներկայացման մասին:

– Դա երաժշտական-բալետային ներկայացում է, որ իմ մասնագիտությանը չի վերաբերում: Կարող եմ ասել միայն, որ այստեղ ես թատերական նոր գաղափար չեմ տեսնում: Դա Աստվածամոր փառաբանությունն է, որ հնչել է դարեր ի վեր: Ակնապարար եւ պատկառելի, լուսային փայլուն էֆեկտներով հագեցած վոկալ-պարային ներկայացում: Թե դրա հետ ի՞նչ կապ ունի դրամատիկական թատրոնի հմուտ եւ ճանաչված բեմադրիչ Վահե Շահվերդյանը՝ ինձ համար մնաց կատարելապես անհասկանալի: Ծրագրի մեջ նշված է «երաժշտական միստերիա» նվիրված Հայաստանում քրիստոնեության ընդունման 1700-ամյակին: Շատ հարգելի իրողություն: Բայց ինձ թատերական այդպիսի ժանր ծանոթ չէ:

– Բեմական արվեստի վերաբերյալ ձեր ասելիքը համարենք սպառվա՞ծ:

– Ձեր հարցման սահմաններում՝ այո: Ինձ մնում է ավելացնել, որ աղքատիկ եղավ մեր բեմական արվեստի անցյալ տարվա բերքը: Եվ այլ կերպ չէր կարող լինել, եթե աչքի առաջ ունենանք այն դժնդակ պայմանները, որի մեջ հայտնվել է մեր թատերական արվեստը (թատրոնը, գեղարվեստական մշակույթն առհասարակ՝ առաջին անհրաժեշտության առարկաներ չեն), ինչպես նաեւ ազգային դրամատուրգիայի բացակայությունը: Իսկ առանց ազգային թատերագրության, առանց ազգի կյանքը պատկերող պիեսների ի՞նչ ազգային թատրոն: Հիշենք Թումանյանին. «Մի ժողովուրդ, որ սեփական ռեպերտուար չունի՝ սեփական թատրոն չունի»: Տարօրինակ է նույնիսկ, ապրում ենք այսքան դրամատիկական ժամանակներում եւ դրամատիկական ոչ մի լուրջ գործ:

– Դրամատուրգիան արդեն գրականության ասպարեզին է վերաբերում: Այդպես չէ՞:

– Իհարկե, դա գրականության երեք գլխավոր սեռերից կամ տեսակներից մեկն է: Բայց դա վերաբերում է նաեւ թատրոնին:

Զուր չէ, որ հայերեն դրամատուրգիան կոչում ենք թատերագրություն:

– Դառնանք, ուրեմն, գրականությանը: Դուք անցած տարվա մեր գրականության աչքի ընկնող գործը համարեցիք Հովհաննես Գրիգորյանի «Երկու քրեղենի արանքում» բանաստեղծությունների ժողովածուն: Հիմնավորեցեք ձեր այդ կարծիքը նույնպես:

– Եկեք մի քիչ հեռվից սկսենք: Բանաստեղծը, արվեստագետն առհասարակ կա՛մ պետք է նոր բան ասի, կա՛մ ոչինչ էլ չասի: Աշխարհը չի քանդվի: Դեռ 1905-ին Վահան Տերյանն ասել է Իսահակյանին. «Մեր նոր գրողներից Թումանյանը եւ դու, միայն երկուսդ, զգում եք մեր ժողովրդին: Ձեզնից հետո կա՛մ նոր, բոլորովին նոր երգ պիտի ասել, կա՛մ պիտի լռել»: Այդ ժամանակ Տերյանը քսան տարեկան էր: 1908-ին լույս տեսավ նրա առաջին «Մթնշաղի անուրջներ» գրքույկը: Նոր, բոլորովին նոր բանաստեղծական խոսք: Եվ շռնդալի հաջողություն: Տերյանը գտել էր այն նոր խոսքը, որին կարոտ էր իր ժամանակը: Թե՛ ձեւով, թե՛ բովանդակությամբ:

Կյանքը փոխվում է անընդմեջ: Դրա համեմատ արվեստն էլ, գրական, բանաստեղծական արվեստն էլ պիտի փոխվի: Հապա ինչո՞ւ այնքան շատ գրողներ եւ արվեստագետներ կրկնում եւ կրկնում են իրենցից առաջ ասվածը: Պատճառն, ըստ երեւույթին, այն է, որ չունեն Տերյանի ասածի ըմբռնումը, կամ էլ թյուրիմացաբար կարծում են, թե նոր խոսք են ասում:

Արվեստը նորությունն է, արվեստն անսպասելին է: Հայնեն, մի որոշ չափազանցությամբ, այսպես է ասել. «Առաջին մարդը, որ կնոջը համեմատել է ծաղկի հետ, մեծ բանաստեղծ է եղել, իսկ նա, որ նույնն արել է երկրորդ անգամ, եղել է սովորական մի դմբո»:

Անսպասելին արվեստի համար պարտադիր պայման է: Այդ անսպասելին է, որ կա Հովհ. Գրիգորյանի, եւ ոչ միայն նրա, բանաստեղծությունների մեջ:

Երեւի սխալ արած չեմ լինի, եթե ասեմ, որ հայոց բանաստեղծության գլխավոր երակը հայրենասիրականն է: Դա բացատրելի է: Դժվար հայրենիքների հայրենասիրական պոեզիան է վառ լինում: Հզոր, մեծ ու ապահով երկրների պոեզիայի գլխավոր հատկանիշը հայրենասիրականը չէ: Մտաբերենք Գյոթեի, Բայրոնի, Լամարթինի, Պուշկինի պոեզիան եւ կհամոզվենք:

Մինչդեռ հայոց բանաստեղծությանը նայենք՝ Պեշիկթաշլյան, Պատկանյան, Ալիշան, Թումանյան, Իսահակյան, Տերյան, Թեքեյան, Չարենց... հետո նորերը՝ Շիրազ, Սահյան, Սեւակ... հայրենասիրության հեղեղ, փոթորկալի ծով:

Նրանցից հետո հայրենասիրության ի՞նչ խոսք պիտի ասես, որ լինի անսպասելի, նոր ու նորովի:

Իմ տպավորությամբ Հովհ. Գրիգորյանն ասել է: Գտել է խոսքի այն ձեւը, որ իր բովանդակությամբ բռնում է մեր ժամանակին, մեր հայրենիքի այսօրվա վիճակին, մեր հայրենակիցների տրամադրությանը: Ես այդ ձեւն ուզում եմ կոչել ողբերգակատակերգական հեգնանք, օտար լեզվով՝ տրագիկոմիկական իրոնիա: Դեռ իր նախորդ գրքում նա տվեց դրա ապացույցը հենց առաջին բանաստեղծությամբ:

Չորս քայլ վեր... սահման է:
Չորս քայլ վար... սահման:
Աստված իմ,
այսքան էլ փոքրիկ հայրենիք,
այսքան էլ փոքրիկ
Հայաստան,
Նորածնի բարուր է իսկական...
Նորածնի բարուրը գրկել եմ,
Աստված իմ, մոլորվել, կանգնել եմ.
ասա ինձ, ի՞նչ անեմ, ո՞ւր գնամ-
Չորս քայլ վեր՝ ավեր է ու մահ է,
Չորս քայլ վար՝ ավար ու թալան...

Հայոց բառապաշարում կան երկար բառեր եւ կարճ բառեր: Լավիմաստ բառերը երկար են, վատիմաստ բառերը՝ կարճ: Ո՞ւմ մտքով կանցներ այս պարագան դարձնել բանաստեղծական հղացումն իրականացնելու միջոց՝

ԵՎ ԻՆՉ ԱՆԵՐ ԱՍՏՎԱԾ
Եվ Աստված ցանկացավ գրել
ԵՐՋԱՆԿՈՒԹՅՈՒՆ
քո տարածքի վրա ծայրեծայր,
բայց բառն այդ շատ էր երկար
ու չտեղավորվեց քո փոքրիկ հողի վրա...
Եվ Աստված ցանկացավ գրել
ԽԱՂԱՂՈՒԹՅՈՒՆ,
Բայց, ավա՜ղ,
այդ բառն էլ դարձյալ շատ երկար էր
ու կեսն անգամ չտեղավորվեց
քո փոքրիկ հողի վրա...
Եվ ի՞նչ աներ Աստված,
որ լոկ ՑԱՎ-ն եկավ հարմար,
որ լոկ ՍՈՒԳ-ն եկավ հարմար,
որ լոկ ԼԱՑ-ն եկավ հարմար
քո փոքրիկ հողի համար...

Ուզենք-չուզենք (եւ ինչո՞ւ չուզենք) պետք է համաձայնենք, որ սա նախորդներից տարբեր բանաստեղծական նոր մտածողություն է, պատկերավոր մտածողության մի նոր որակ:

Հիմա Գրիգորյանի վերջին գրքույկը թերթենք: Ո՞ւմ մտքով կանցնի ասել, թե «Հայրենիքները սովորաբար թշվառ են լինում, եւ ինչքան շատ են թշվառ ու խեղճ, այնքան շատ են հայրենիք»: Սա, իհարկե, հեգնանք է: Բայց ողբերգակատակերգական հեգնանք: Նույնը չէ՞, արդյոք, գրքույկի 22-րդ էջի որքան խորամիտ, նույնքան սրամիտ բանաստեղծությունը, որ արժե մեջբերել ամբողջությամբ.

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ԼՐԱՏՈՒ
Ուշադրություն,
եւս մի հետաքրքիր տեղեկություն.
քսաներորդ դարի վերջին, ժամը 16-ն անց 15 րոպեին,
հայ ժողովուրդը դուրս է եկել իր հայրենիքից
եւ այլեւս չի վերադարձել...
Արտաքին նշանները՝ բազմադարյան, բազմաչարչար,
տաղանդավոր, աշխատասեր, համբերատար,
աչքերի մեջ անսահման թախիծ,
սիրտը՝ կոտրված մի քանի տեղից...
Տեսնողներին խնդրում ենք
շտապ հայտնել պառլամենտ,
որին մի քանի օրով ժողովուրդ է հարկավոր
նոր ընտրությունների համար...

Արտագաղթի ողբերգության մասին ես չեմ կարդացել այսպիսի համարձակ ընդհանրացման խոսք, ավելի ազդու տողեր: Ազդու՝ իր հեգնական հնչերանգի շնորհիվ: Իսկ ինչո՞ւ հեգնանքի: Որովհետեւ առանց հեգնանքի խոսել այս ողբերգության մասին նշանակում է նստել ու լաց լինել: Բայց լացն արդեն արվեստ չէ:

Ի՞նչն է, որ մեջբերածս գրվածքների

digitised by A.R.A.R.@

մեջ գրավում է ընթերցողիս: Այն, ինչի մասին Յան Պարանդովսկին գրել է. «Մարդու միտքը մեծագույն բավականություն է ստանում, երբ առօրեական բաները ներկայացվում են նոր, անծանոթ կերպարանքով: Այն խոսքը, որ մերկացնում կամ կերպարանափոխում է իրականությունը, մեզ հափշտակում է ճիշտ այնպես, ինչպես աճպարարի այն աննկատելի շարժումը, որ դատարկ գլխարկի միջից աղավնի է դուրս բերում»:

Մտքի եւ խոսքի տիրապետման այս հունարն ունի Գրիգորյանը: Դրա շնորհիվ նա կարողանում է հաղթահարել նյութի դիմադրությունը գտնելու համար այն միակ դարձվածքը, որ ի զորու է արտահայտել իր հղացումը: Դրա համար միտք ունենալը քիչ է, պետք է ունենալ նաեւ մտքի կարգապահություն, հատկապես, երբ բանը վերաբերում է անհանգ բանաստեղծությանը: Այս պարագայում նա համոզիչ է դարձնում նույնիսկ այն, ինչ կարծես թե կատարելապես անհեթեթ է (աբսուրդ).

Դանդաղ հոսում է Սենա գետն ահա,
նայում եմ նրա ջրերի մեջ եւ...
չեմ գտնում դեմքս:
Դանդաղ խոսում է Սենա գետն ահա
եւ ոչ մի բառը չեմ հասկանում ես:

Օտարության մեջ օտար մարդու զգացողություն (միայն թե Փարիզի միջով հոսող գետը Սեն է կոչվում, ռուսներն են Սենա ասում, ինչպես Մարգարիս-Մարգարիսա):

Կամ է՛լ ավելի անհեթեթ տողեր, թե ինչպես Լուվրի թանգարանում մի այցելու ուշաթափվել է «տեսնելով սարկոֆագի մեջ փարավոնին պառկած՝ վիթխարի քուրքը հագին՝ «Գրական թերթ» կարդալիս...»: (Ի դեպ, բանաստեղծն ինքն է հուշում ասելու, որ ինքը «Գրական թերթի» գլխավոր խմբագիրն է, եւ ստիպված ենք արձանագրելու, որ ոչ այնքան խստապահանջ եւ նրբաճաշակ, մտքի կարգապահությամբ աչքի չընկնող խմբագիրը):

– Բայց խմբագիրը բանաստեղծի հետ ի՞նչ կապ ունի:

– Ինչո՞ւ չունի, նույն անձնավորությունը չի՞: Վերջապես, թույլ տվեք մի անկապ բան էլ ես ասեմ:

– Ձեր միակ դիտողությունը վերաբերում է խմբագրին եւ ոչ բանաստեղծին: Վերջինիս մասին դիտողություն չունե՞ք:

– Ինչո՞ւ չունեմ, ինչպե՞ս կարող եմ չունենալ: Այսպես թե այնպես, գրաքննադատ եմ, չէ՞:

Իմ գլխավոր դիտողությունն այն է, որ Յովհաննես Գրիգորյանը շատ բան է կորցնում, երբ դիմում է անտեղի բարդացումների, այն աստիճան, որ դժվարանում ես հասկանալ ինչ է գրված: Այսպիսի դեպքերում նա դառնում է երկարաբան եւ բազմաբառ, տողերը՝ ծանրաքարշ: Բանաստեղծն իր ընթերցողից կարող է պահանջել մտքի լարում, բայց ոչ ապարդյուն ճիգ: Օրինակ, «Անցման շրջան» բանաստեղծությունը հասկանալու համար ոչ միայն ճիգ, այլեւ հունական միթոսի լավ իմացություն է պետք: Այս թերությունից ազատ չեն նաեւ «Պատերազմից խաղաղություն», «Զգիտեմթեինչ-3», գուցե եւ ուրիշ գրվածքներ: Բարդ միտքը պիտի պարզ արտահայտել: Որքան ավելի բարդ է միտքը՝ այնքան ավելի պարզ: Ինչպես «երկու ջրհեղեղի արանքում» թեկուզ եւ երկարաշունչ, բայց խորամիտ բանաստեղծությունը: Վերստին հիշենք Թումանյանին. «Արվեստը պետք է լինի աչքի նման թափանցիկ, աչքի նման պարզ եւ աչքի նման բարդ»:

– Դա՞ է ձեր միակ դիտողությունը Յովհ. Գրիգորյանի քնարերգության վերաբերյալ:

– Այո, բայց սա լուրջ դիտողություն է եւ շատ էական, եթե միայն հեղինակը չնեղանա եւ բարեհաճի հաշվի առնել:

Եվ ապա՝ Յովհ. Գրիգորյանի պարագայում քնարերգություն բառը մի՛ արտաբերեք: Մեր ժամանակներում ի՞նչ քնար, ի՞նչ քնարերգություն: Քնար կա՞, որ քնարերգություն լինի: Քնարերգություն, չէ՛ մի, սիրերգություն: Ամոթ էլ է:

Յովհ. Գրիգորյանինը ողբերգակատակերգական հեգնանքն է, որ լավ բռնում է նույն բնույթն ունեցող մեր ժամանակին: Ես նույնիսկ դժվարանում եմ նրա գրվածքները բանաստեղծություն, առավել եւս՝ ոտանավոր կոչել: Եվ եթե կամենանք նրան կապել մեր ազգային պոեզիայի հետ, ապա պիտի համաձայնենք, որ նրա պորտալարը կապված է Պարույր Սեւակի հետ:

ԱԶԳ **միջազգային**

ԱՄԵՐԻԿՅԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Արեւմուտքը շահագրգռվա՞ծ է Լեբեդի նախագահ դառնալով

Ամերիկյան ազդեցիկ «Նյուզուիք» շաբաթաթերթի այս տարվա առաջին հունվարի 6-ի համարում տեղ էր գտել թերթի ռուսական բաժնի մեկնաբան Բիլ Փաուելի հոդվածը, նվիրված ռուս ամենահայտնի քաղաքական գործիչներից մեկին՝ Ալեքսանդր Լեբեդին: Հեղինակը բավականին լավ է խոսում նրա քաղաքական կարիերայի մասին, հենց սկզբում նախկին գեներալին ներկայացնելով որպես 2000 թվականին Ելցինին փոխարինող ամենալավ թեկնածու: Այս ամենն ասես Լեբեդի պաշտոնազրկումից հետո սկսված նրա ոդիսականի հերթական դրվագներից մեկը լիներ: Նոյեմբերին, իրեն ազատ զգալով ազգային անվտանգության պետի պարտականություններից, նա մեկնեց ԱՄՆ շրջագայության, որտեղ հանդիպեց ամերիկյան պետդեպարտամենտի վերնախավի եւ բիզնեսմենների հետ: Այդ շրջագայության ամենափայլուն ձեռքբերումներից մեկը Լեբեդի համար հրեական համայնքի աչքում իր իմիջի վերականգնումն էր, որը խաթարվել էր ռուսական մամուլում նրա կողմից հակասեմիտական կատակների հետեւանքով: Պետք չէ մոռանալ նաեւ այն հանգամանքը, որ Լեբեդը փաստորեն հանդիսացավ Ելցինի փրկարար օղակը, դրա դիմաց ստանալով հիշյալ պատասխանատու պաշտոնը: Մի հարցազրույցի ժամանակ նա խոստովանել էր. «Ես տնտեսագետ չեմ, իմ գործը նորմալ շուկայական էկոնոմիկայի գործունեության համար անհրաժեշտ պայմանների ապահովումն է»: Լեբեդը աչքի է ընկնում իր ուղղախոսությամբ, որ նրա առաջ խոսել, հետո մտածել քաղաքականության արդյունքն է:

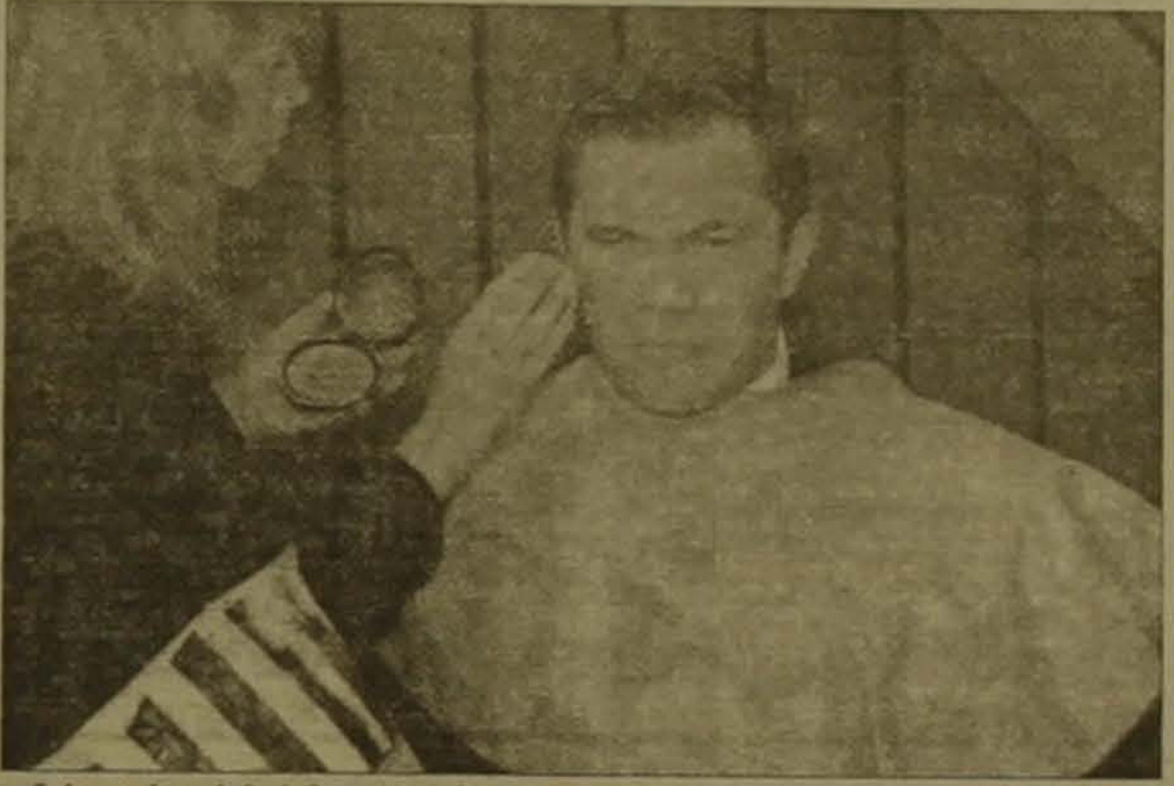

Թերեւս շատ ռուս մայրեր երախտագիտությամբ կհիշեն նրան: 1996-ի օգոստոսին Չեչնիա մեկնած Լեբեդին հաջողվեց հաշտության պայմանագիր կնքել անջատողականների առաջնորդների հետ՝ շնորհիվ ռուսական բանակում ունեցած իր հեղինակության, որը Կրեմլում չափազանց թերագնահատել էին եւ չնայած այն ժամանակ չեչենական հարցի լուծման նրա ծրագիրը քաղաքական տեսանկյունից անընդունելի համարվեց, Ելցինը եւ Չեռնոմիրդինն այն չհաստատելու հնարավորություն չունեին: Լեբեդի բացասական կողմն այն էր, որ նա ժամանակից շուտ սկսեց ձգտել նախագահական աթոռին, դրանով զայրացնելով Ելցինի ազդեցիկ դստերը Տատյանային: Մի լրագրողի հարցին, թե արդյոք աշխարհը Լեբեդի անձի մեջ տեսնո՞ւմ է այժմյան նախագահի վերջնական փոխարինողին, Ելցինը ժպտալով պատասխանել էր. «Հավանական է, որ դուք իրավացի եք»: Բացի այդ, Լեբեդի ձեռնարկած վերջին քայլը շատ հարցականներ առաջացրեց նրա անձի շուրջը. նա մի գործարք կնքեց Ելցինի անվտանգության ծառայության նախկին պետ, նախկինում ՊԱԿ-ի բարձրաստիճան սպա եւ ռուսական քաղաքական բեմի ամենամութ դեմքերից մեկի Ալեքսանդր Կորժակովի հետ: Լեբեդն իր գալիք նախընտրական արշավի համար ֆինանսական ամուր բազայի կարիք ունի, իսկ Կորժակովը անօրինական գործառնություններից առաջացած հսկայական միջոցներ: Ակնհայտ է նաեւ այն փաստը, որ Ռուսաստանի ամենախելոք եւ ամենահզոր անձնավորությունները Չեռնոմիրդինը եւ Լուժկովը համոզվել են, թե Լեբեդի նախագահ դառնալն այնքան էլ անխուսափելի չէ: Ասես ի հաստատումն դրան, վերջինս Ելցինի առողջության վատթարացման առիթով կատակել էր. «Ելցինն իրեն վատ է զգում, անհրաժեշտ է նոր նախագահական ընտրություններ անցկացնել»:

Թերեւս այսքանը բավական է տեսնելու Արեւմուտքի շահագրգռվածությունը Լեբեդով, իսկ այս ամենը նրա build-up-ին (անգլերեն այսպես են անվանում որեւէ գործչի քողարկված առաջքաշումը եւ վերջնական նպատակին հասցնելը) աջակցող ամենաառաջին քայլերն են:

Պատրաստեց
ՀԱՅԿ ԿԻՐԱԿՈՍՅԱՆԸ

Թեդ Հոֆ. Միկրոպրոցեսորների նախահայրը

1971-ին Թեդ Հոֆը հորինեց միկրոպրոցեսորը: Նրա հայտնագործությունը որոշեց Ինտելի ճակատագիրը եւ շրջեց մեր կյանքը:

Նա ապրում է Կալիֆոռնիայում՝ իր տան նկուղում, որը գտել էր ավտոտնակի համար եւ որտեղ տեղավորել է սեփական գրասենյակ-լաբորատորիան: Ամեն առավոտ Թեդն իջնում է իր նկուղի մի քանի աստիճանը... հնարելու համար: 25 տարի առաջ նա հորինեց սիլիկոնե մի փոքրիկ «խելացի» թերթիկ, որը դարձավ համակարգիչների հոգին ու միտքը եւ կոչվեց միկրոպրոցեսոր: Այդ օրը Թեդ Հոֆը շրջեց աշխարհը:

Ժամանակին նա էլ է խիտ քանքուլ, այտամորուք պահել, մուգ ակնոց դրել, գրում է «Էքսպրեսը»: Բոլորի նման, նա էլ աշխատում էր բյուրոյում: Այն ժամանակ Թեդն աշխատում էր Ինտելի համար՝ մի փոքր ընկերության, որ ստեղծվել էր 1968-ին: Եվ ահա, 1971 թ. նոյեմբերի 11-ին այդ ջահել ֆիրման հպարտությամբ ազդարարեց «նոր դարաշրջանի սկիզբը ինտեգրալ էլեկտրոնիկայի աշխարհում»: «Իրականում մենք չէինք պատկերացնում, թե ինչ ենք ստեղծել,- հիշում է Թեդ Հոֆը: Մենք ընդամենը գոհ էինք, որ լուծում ենք գտել մեր հաճախորդի՝ հաշվիչ մեքենաներ արտադրող մի ճապոնացու համար, որն իր ապագա մեքենայի համար ինտեգրալ սխեմաների լրակազմ էր որոնում»: Առաջին հայացքից թվում էր, թե ճապոնացի ճարտարագետների գաղափարն անիրագործելի է, սակայն Հոֆը շարունակեց առաջընթացը: Նա մշակեց մի ծրագրվող միկրոսխեմա, որը կազմված էր 2300 կիսահաղորդիչներից եւ ընդունակ էր մեկ վայրկյանում կատարել 60 հազար գործողություն: Այդպես ծնվեց միկրոպրոցեսորը:

Թեդ Հոֆը բոլորել է իր 60 տարին, արդեն չկա այտամորուքն ու քանքուլը, մուգ ակնոցը վերածվել է օպտիկականի: Սակայն, Թեդն առաջվա պես նույնն է: Բայց արդեն նույնը չէ փոքրիկ Ինտել ֆիրման, որն այժմ համաշխարհային համբավ ունի: «Ինտելը վերջերս Թեդ Հոֆին եվրոպական շրջագայության հրավիրեց, որը 1983-ից հեռացել էր այդ ընկերությունից եւ որի համար ժամանակին բացել էր բախտի դուռը... Այսօր միկրոպրոցեսորները «սպասարկում են» ոչ միայն համակարգիչներին, այլեւ ավտոմեքենաներին, ինքնաթիռներին, լվացքի մեքենաներին, անգամ խաղալիքների լուսաֆորներին: Իսկ ահա, համեստ Թեդն ասում է. «Ես ընդամենը ստեղծել եմ գաղափար: Այն բարելավել են արդեն ուրիշները»: Այնուամենայնիվ, եթե Ինտելի վերջին միկրոսխեման մեկ վայրկյանում կատարում է մի քանի հարյուր միլիոն գործողություն, ապա դրանց նախահայրը միեւնույն է, մնում է Թեդ Հոֆը:

Նա, ցավոք, չի դարձել միլիարդատեր, քանի որ իր հայտնագործության վկայականը պատկանում է Ինտելին: Իր աշխատանքը նրան թույլ է տալիս ընդամենը զբոսնել կարմիր «Պորշով»... եւ հանդերձավորել իր լաբորատորիան զանազան սարքերով, որոնց հետ որոշակի հույսեր է կապում: Նրա «ընդգծենյա» որոնումների աշխարհը տրամադրում է տեխնիկական բարձր վարժանքներ: Հնարել-հորինելով Թեդ Հոֆը ոչ միայն հեղաշրջեց ինֆորմատիկան, այլ նաեւ զորակից եղավ հարյուր հազարավոր կյանքերի փրկությանը: Ինչպես նաեւ իր կյանքի: Բանն այն է, որ միկրոսխեմայի նախահայրը միկրոպրոցեսորով աշխատող սրտի ստիմուլյատոր է կրում իր մարմնում:

Պատրաստեց
ՍԵՐԳԵՅ ՄԻՐԶՈՅԱՆԸ

Քլինթոնի վարչակազմը մշակում է ՄԱԿ-ին ԱՄՆ-ի ունեցած պարտքը մարելու ծրագիր

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-USIS: Բիլ Քլինթոնի վարչակազմը մշակում է ՄԱԿ-ի հանդեպ Միացյալ Նահանգների ունեցած վիթխարի պարտքի մարման ծրագրեր, սակայն առայժմ պարզ չէ, թե դրանք արդյոք կարժանանա՞ն Կոնգրեսի հավանությանը: Ինչպես լրագրողներին պատմել է պետական դեպարտամենտի մի աշխատակից, որ խնդրել է չհայտնել իր անունը, Սպիտակ տունը ԱՄՆ-ի արտաքին քաղաքական գերատեսչության եւ ֆինանսների նախարարության հետ համատեղ այժմ փորձում է գտնել հիմնախնդրի լուծման ուղիներ, որոնք ընդունելի լինեն օրենսդիրների համար:

Այս հարցն օրենսդիրների առջեւ դրել է նաեւ ՄԱԿ-ում ԱՄՆ-ի մշտական ներկայացուցիչ Մադլեն Օլբրայթը, որը հենց վերջերս հաղթականորեն անցել է իրեն ԱՄՆ-ի նոր պետքարտուղարի նշանակմանը նվիրված Սենատի արտաքին գործերի կոմիտեի ունկնդրումների քուրայով: Նա սենատորներին հիշեցրել է, որ ԱՄՆ-ը մնում է ՄԱԿ-ի եւ միջազգային ֆինանսական կազմակերպությունների խոշորագույն պարտապանը: Այսպիսով, համաշխարհային հիմնախնդիրների լուծման հարցում առաջատարի դերի՝ Վաշինգտոնի նկրտումները, ըստ էության, չեն ամրակայվում փողով:

ՄԱԿ-ի անդամ երկրների՝ նրա բյուջե մուծվող վճարների ընդհանուր պարտքը այժմ կազմում է շուրջ 2,2 միլիարդ դոլար: Այս գումարում Ռուսաստանի բաժինը 266 միլիոն դոլար է: Ոչ շատ վաղուց Մոսկվան հրապարակայնորեն պարտավորություն է ստանձնել լրիվին մարելու խոշորագույն միջազգային կազմակերպության պարտքը եւ այդ ժամանակվանից ի վեր անշեղորեն մուծումներ է կատարում պարտքի մարման հաշվին՝ նույնիսկ առաջ անցնելով ժամանակացույցից:

ՀԱՄԱՌՈՏ

«Մահափորձ» Թուրքիայի բանակի գլխավոր շտաբի պետի դեմ

Թուրքական հեռուստատեսության հաղորդման համաձայն, հունվարի 9-ին Անկարայում ձերբակալվել է Հուսեյն Բաքդար անվամբ մի քաղաքացի, որը կասկածվում է բանակի գլխավոր շտաբի պետ գեներալ Իսմայիլ Հաքքը Քարադայիի վրա մահափորձ կատարելու մեջ: Նշվում է, որ կասկածյալը գլխավոր շտաբի պարսպի մոտ, ձեռքին մի պայուսակ, հարձակվել է գեներալի ծառայողական մեքենայի վրա: Նույն պահին նրան ձերբակալել են անվտանգության ծառայության աշխատակիցները: Պարզվել է, որ ձերբակալվածը հոգեկան հիվանդ է, իսկ պայուսակի մեջ եղել են անպետք թղթեր: Ձերբակալվածին տեղափոխել են անվտանգության ծառայության ահաբեկչության դեմ պայքարի բաժին:

Գ. Ջ.

Ղազախստանում սպանվեց «Ինտերնյուսի» ներկայացուցիչը

ԱԼՄԱԹԻ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՓԱՍՍ: «Ինտերնյուսը», որ զանգվածային լրատվության անկախ միջոցներին օժանդակող միջազգային ոչ կոմերցիոն կազմակերպություն է, խոր վշտով տեղեկացրեց, թե հունվարի 9-ի կեսօրին Ալմաթիի իր բնակարանում գտնվել է Ղազախստանում կազմակերպության ներկայացուցիչ Քրիս Գերինգի դիակը: Ոստիկանությունը քննություն է սկսել, սակայն սպանության դրդապատճառները տակավին անհայտ են: Քրիս Գերինգը, որ ծնվել է 1968 թվին ԱՄՆ-ի Արկանզաս նահանգում, «Ինտերնյուսի»՝ Ղազախստանի ներկայացուցչությունը ղեկավարում էր 1995 թվականից:

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Հասմիկ Պապյան. «Հայաստանը միշտ ինձ հետ է, իմ մեջ»

«Ազգի» ընթերցողները գիտեն Հասմիկ Պապյանի Վաշինգտոնում ունեցած հաջողության մասին: Պլասիդո Դոմինգոյի ղեկավարած թատրոնում Հասմիկի Միմին («Բոհեմ») ոչ միայն «Վաշինգտոն Փոստում» է փայլուն կարծիք արժանացրել, այլեւ Դոմինգոյին «ստիպել» է բեմից բացականչել «անկրկնելի, անգերազանցելի, ցնցող Միմի»: 2200 տեղանոց դահլիճը հրաշալի է ընդունել հայազգի երգչուհուն: Նրանց մեջ ՀՀ դեսպան Ռուբեն Շուգարյանը տիկնոջ հետ, Վարդգես եւ Ռիտա Պալյանները: Եվրոպայի օպերային էլիտայում տեղ ունեցող Հասմիկ Պապյանի հաջորդ Ամստերդամում ունեցած հաջողության մասին երկու տողով. Վերդիի «Ճակատագրի ուժը» առաջնախաղին երգել է համաշխարհային աստղերի հետ. 15 րոպե անդադար ծափեր, որից հետո բացառիկ կարծիք «միայն Մոնսերատ Կաբալիեն է այդպես երգել»: Տարեվերջին «Ազգի» ընթերցողներին տեղեկացնելով Հասմիկ Պապյանի Վաշինգտոնում ունեցած հաջողության մասին, խոստացել էինք տպագրել նաեւ երգչուհու հետ «Սեգոդնյա» թերթում աշնան վերջին տպագրված հարցազրույցը, որը ներկայացնում ենք ստորեւ՝ հատվածաբար վերապատմելով:

Լոնդոնյան համերգին Հասմիկ Պապյանի զուտ կոմիտասյան կատարումների տպավորությունների տակ «Սեգոդնյա»-ի թղթակից Ալեքսեյ Պարինը, այդուհանդերձ, ուզեց պարզել՝ արդյոք երգչուհին կցանկանար նույն համերգը տալ Երեւանում: Հասմիկ Պապյանի պատասխանը դրական էր, ավելին՝ առիթի դեպքում կնախապատրաստվի դրան մեծագույն պատասխանատվությամբ. չէ՞ որ մատների վրա կարելի է հաշվել նրանց, ովքեր հանդգնել են ամբողջ երեկո միայն Կոմիտաս երգել: Հայաստանում առկա է Կոմիտաս կատարելու պատկառելի ավանդույթ, ասել է երգչուհին, շատ բան թույլված է նոտաներից «անդին», միմիայն այդ գործի նվիրյալներն են տիրապետում այդ խաղի կանոններին... Իտալիայում, օրինակ, շատ լավ գիտեն, թե ինչպես է պետք երգել «O sole mio»-ն, Գերմանիայում քաջ գիտակցում են Մոցարտ եւ Շուբերտ կատարելու նրբին գաղտնիքները: Ճիշտ նույնպես էլ Հայաստանում քաջ հայտնի է, թե ինչպես է պետք երգել Կոմիտաս: Ընդ որում, կոմիտասյան կատարումը վարպետ է, թե ոչ, տարբեր մարդիկ տարբեր կարծիք են հայտնում: «Մի խոսքով, Երեւանում Կոմիտաս երգելը երազանք է», ասում է Հասմիկը: Այն հարցին, թե արդյոք, ինքը ներառնվո՞ւմ է համաշխարհային օպերային էլիտայի մեջ հայկականությունը, Հասմիկ Պապյանը խուսափում է պատասխանել: «Զարուհի Դոլուխանյանը եւ Գոհար Գասպարյանը հայ վոկալ դպրոցի խորհրդանիշներ են: Ես անձամբ շատ բան եմ վերցրել իմ ուսուցչուհի Տաթեւիկ Սազանդարյանից՝ հրաշալի մեցցո-սոպրանո, որ հիմա էլ դասավանդում է»: Նա ճակատագրական դեր է խաղացել Հասմիկի կյանքում. ջութակահարուհին նրա շնորհիվ է դարձել երգչուհի: «Մրցույթի ճանաչելու համար տասնյակ ունկնդրումներ պիտի հաղթահարել. մի անգամ անցնում էի, մյուս անգամ վռնդվում, բայց Սազանդարյանը միշտ թիկունք էր կանգնում՝ միեւնույն է, դու պիտի երգես»: 5-րդ կուրսի ուսանողուհին Երեւանի Սպենդիարյան օպերային թատրոնում երգեց Ռոզինա՝ «Սեւիլյան սափրիչում»:

Բայց զուտ կոլորատուրային դերերգերի վրա կանգ չառավ, դա իր գործը չէր, անցավ Միմիին՝ «Բոհեմ»: Երգեց հայկական շատ օպերաներում՝ «Անուշ», «Արշակ Երկրորդ», «Կարինե», անգամ Նինա Ճավճավաձե՝ «Ճանապարհորդություն դեպի Էրզրում» ժամանակակից օպերայում:

Հասմիկը պրոֆեսիոնալ երաժիշտների ընտանիքից չի սերում, ինքն առաջինն է: Եվ համոզված է, որ թերեւս ջութակի շնորհիվ այդքան հեշտ սկսեց երգել եւ երգում է այնպես, ինչպես լսում է:

Ռուս թղթակցի երկյուղին, թե հայ երգչուհին, որ թեեւ հրաշալի գիտի, որ ձայնի հետ զգույշ պիտի վարվել, այդուհանդերձ մի կողմից կատարում է Վիոլետ ու Աբիգայլ, մյուս կողմից՝ Տոսկա, եւ հանկարծ նաեւ Պամինա ու Դոննա Աննա. կշռադատված քայլ չի կարելի համարել, Հասմիկը սփոփում է՝ ասելով, որ երգում է, պարզապես, իր բնական ձայնով: Լա Սկալայում «Նաբուկոյի» բեմադրիչ Ռիկարդո Մուտտին Աբիգայլ էր փնտրում, պատմում է Հասմիկը, իրեն լսելուց հետո, բացականչել է. «Ես հենց սա էի փնտրում»: Դրան հետեւեց Հասմիկի շլացուցիչ հաղթարշավը Լա Սկալայում: Իսկ Բոննում, որը Հասմիկը սիրով է հիշում, եւ որտեղ հաջողությունների անվերջ էին, երգել է աշխարհի «մեծերի» հետ. Պլասիդո Դոմինգո, Շերիլ Միլնս, Ջակոմո Արագալ...

Վարշավայի համբավավոր օպերայի հետ պայմանագիր կնքելուց հետո, մեկ ու կես տարվա ընթացքում նա կատարել է Սալոմեի, Տոսկայի, Աիդայի, Վիոլետայի, Միմիի, Աբիգայլի եւ այլոց դերերգեր: Ցավում է, որ այդպես էլ բախտ չունեցավ կատարել լեհական դերերգեր, քանի որ լեհերը խանդագին ձեւով պահպանում են իրենց երգարվեստի ազգային «անձեռնմխելիությունը»: «Անհասարակ, օպերային խումբը պետք է լինի ինտերնացիոնալ: Տարբեր մշակույթների մարդիկ իրենց լույսն են բերում ընդհանուր կաթսայի մեջ», ասում է Հասմիկը:

Չնայած որոշ հոռետեսական տրամադրությունների, այդուհանդերձ, օպերային երգարվեստը մեծ ապագա ունի, կարծիք է հայտնում Հասմիկ Պապյանը: Քսան-երեսուն տարի հետո մարդիկ վերջապես կհասկանան, թե ինչ վիթխարի քայլ է այսօր տեղի ունեցել վոկալը ճանաչելու ոլորտում: Ահավասիկ, նայեք ինչե՞ր է անում Ջեսի Նորման 20-րդ դարի երաժշտության Շյոնբերգի եւ Բարտոկի հետ: Իսկ օպերային ռեժիսուրան, որ երգարվեստի ոլորտին նորանոր ձեռքբերումներ է ավելացնում, հիրավի, իսկական առաջընթաց է:

Ապրել է Բոննում, Վարշավայում, իսկ այժմ էլ Վիեննայում, իսկ ի՞նչ է իր համար Երեւանը. վերջին հարցին Հասմիկը պատասխանել է. «Հայաստանի հետ ես քնում եմ, արթնանում միշտ: Դա իմ ցավն է, իմ ուրախությունը, կամ պարզապես, ամեն ինչ է: Իմ ամուսինը գերմանացի է, նրա հետ շատ երջանիկ եմ, բայց ինքս ինձ միշտ ասում եմ, թե երկարատեւ գործուղման մեջ եմ եւ շուտով տուն եմ վերադառնալու: Գուցե դա իրական չէ, արվեստագետի համար «տուն» հասկացությունը այնքան էլ պարզ բան չէ: Իմ տունը օպերային բեմն է: Մի բան գիտեմ. քանի դեռ երգում եմ՝ դատապարտված եմ շրջել աշխարհով մեկ, այսօր այստեղ, վաղը՝ այնտեղ: Սակայն Հայաստանը միշտ ինձ հետ է, իմ մեջ...»:

Մադոննան՝ Էվիտայի կոշիկներով

Մադոննան մինչեւ մազերի ծայրը կլանված է Ալան Փարկերի «Էվիտա» արդագա ֆիլմի հերոսուհի Եվա Պերոնի կերպարով: Դերասանուհին օգտագործում է իտալական Սալվատորե Ֆեռագամո հռչակավոր ֆիրմայի պիտակով վերարտադրված կոշիկների 14 բնօրինակները: Արգենտինայի առաջին տիկինն օգտվել է այդ ֆիրմայի արտադրանքից: Իր արտառոց պատվերներով ճանաչված Եվա Պերոնը պահանջում էր խիստ հազվագյուտ կաշեղենակներ, օրինակ՝ խամույրի կամ տատրի, երբ չասենք թանկարժեք քարեր իր նրբակոշիկների կրունկներին դրվագելու համար: «Սա ամենապարտակարգ աշխատանքն էր, որ ես երբեւէ մտահղացել էի», կասի 60-ականներին անհետացած Սալվատորե Ֆեռագամոն: Այժմ իր դուստրը՝ Ֆիամման իր ձեռքն առավ ընկերության եւ «Ֆլորենտական» թանգարանի ղեկը: Վերջինիս մեջ են ամփոփված իր հոր արխիվները, որոնք հնարավոր դարձրին կատարել պատճենման այդ մանրազննին աշխատանքը: «Էվիտա» կոչված բարձրորակ բոլոտիկների մի նմուշ-օրինակ կվաճառվի (ըստ չափերի) Սալվատորե Ֆեռագամոյի փարիզյան նոր խանութում մինչեւ 1997-ի հունվարի 31-ը պատվիրելու պայմանով: Սա մի խանութ է կանանց եւ տղամարդկանց համար, որի չորս հարկերում ցուցադրված են վարպետի բարձրարժեք մանավոր հավաքածուները: Վերջում ավելացնենք, որ ամբողջ Հոլիվուդը ժամանակին այդ կոշիկներն է «ըմբոշխնել»:

«ԷՔՍՊՐԵՍ»

ԱՐՏԵՐԿԻՐ

«Սերենադը»՝ մեծ շրջագայության Գերմանիայի տարբեր քաղաքներում

Հունվարի 12-ին «Սերենադ» կամերային նվագախումբը կմեկնի Գերմանիա՝ համերգային շրջագայության: Մարտի 20-ին՝ վերջին համերգը Գարբսեն քաղաքում տալուց հետո, 1 շաբաթով կմեկնի Շվեյցարիա՝ լազերային ձայնագրությունների: 27 հոգուց բաղկացած Երեւանի ամենաերիտասարդ (երաժիշտների տարիքը՝ 16-ից 40) նվագախումբը հյուրախաղերի կմեկնի ամբողջական կազմով, իսկ դիրիժորական վահանակի մոտ կկանգնի «Սերենադի» գեղարվեստական ղեկավար Էդուարդ Թոփչյանը: Առաջին համերգը տեղի կունենա հունվարի 17-ին, Լյուբեկե քաղաքում: Շրջագայությունն ընդգրկում է Բադմյունդեն, Դյուսելդորֆ, Ախեն, Բուխհոլց, Ալտենբրուխ, Մայնց եւ այլ քաղաքներ:

Ըստ համերգային ծրագրի, կհնչեն Բախի, Մոցարտի, Բեթհովենի, Շուբերտի, Բրուկների, Չայկովսկու, Դվորժակի, Շոստակովիչի, Էդ. Միրզոյանի, Ալիսա Թերզյանի եւ այլոց ստեղծագործություններ: Իբրեւ մենակատար հանդես կգան դաշնակահար Սոնա Իգիթյանը եւ ջութակահար Արամ Ասատրյանը: Չի բացառվում, որ «Սերենադի» հետ համերգներ տալու ցանկություն կհայտնեն գերմանացի կատարողներ: Այս շրջագայությունը գերմանացիների առաջին ծանոթությունը չի լինելու «Սերենադին»: 1993-ին Հաննովերում տված համերգը առիթ է տվել 97-ի հիշյալ հրավերի:

Ա. Հ.

Լույս տեսավ Նիկոլայ Հովհաննիսյանի «Դիվանագիտություն» աշխատությունը

Լույս տեսավ ճանաչված արաբագետ, միջազգայնագետ-պատմաբան, պրոֆեսոր Նիկոլայ Հովհաննիսյանի «Դիվանագիտություն» խորագիրը կրող աշխատությունը: Այն բաղկացած է 16 գլուխներից, որոնք ամփոփված են հետեւյալ բաժիններում. «Դիվանագիտության սահմանումը եւ նրա տեղը արտաքին քաղաքականության համակարգում», «Դիվանագիտության իրականացման հիմնական ձեւերը եւ խնդիրները», «Արտաքին հարաբերությունների մարմինները» եւ «Դիվանագիտական պաշտոնյաներ»:

Նման մի աշխատության անհրաժեշտությունը մեր օրերում ակնհայտ է, երբ Հայաստանի Հանրապետությունը հռչակել է իր անկախությունը եւ հաստատակամորեն ոտք դրել միջազգային հարաբերությունների եւ դիվանագիտության ասպարեզ:

Գիրքը կարող է օգտակար լինել ձեւավորվող հայկական դիվանագիտական կորպուսի, ապագա հայ դիվանագետների եւ ընդհանրապես նրանց համար, ովքեր հետաքրքրվում են միջազգային կյանքով:

ԱՐՏԱԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

«ԱՐ»-ը մտավ եթեր՝ շնորհանդեսով

Երեկ Կոմիտաս կամերային երաժշտության տանը «ԱՐ» անկախ հեռուստաընկերությունը տոնեց իր շնորհանդեսը: 1 տարի առաջ հունվարի 10-ին գրանցված հեռուստաընկերությունը, ինչպես հաղորդել էինք մեր նախորդ համարում, եթեր դուրս կգա հունվարի 13-ին՝ հին Նոր տարվա առաջին օրը՝ ամբողջօրյա ծրագրով: Հուսախաբված հյուրեր (պաշտոնյա ու անպաշտոն) շատ եղան, բայց հույսով լինենք, ԱՐ-ի նախագահ Մերուժան Տեր-Գուլանյանի հավաստմամբ՝ իրենց երկնագույն եթերից՝ սիրուն, հաճելի դեմքեր, հետաքրքիր ֆիլմեր ու նաեւ՝ չֆիլմեր... Մի խոսքով, կապրենք մինչեւ երկուշաբթի ու կտեսնենք: Մինչ այդ եւ միշտ՝ բարի եթեր:

ՀԱՄԱՑԱՆՑ

Հնդկաստանում իննամյա տղան ավարտական քննություններ է հանձնում

ՆՅՈՒ ԴԵԼԻ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ՆՏ: Հնդկաստանում մի իննամյա տղայի, դատարանի թույլտվությունը ստանալով, կթույլատրվի հանձնել միջնակարգ դպրոցի 10-րդ դասարանի քննությունները, որոնք սովորաբար նախատեսված են նրա կրկնակի տարիքն ունեցող ուսանողների համար: «Սթեյթսմըն» լրագիրը հաղորդել է, որ հինգշաբթի օրը Դելիի գերագույն դատարանը Թաթագաթ Ավթար Թուլսի անունով այդ տղային թույլատրել է մարտ ամսին մասնակցել Դելիի բարձրագույն դասարանի կողմից անցկացվող քննությանը, քանզի նա օժտված է «գերընդունակություններով»: Հնդկաստանի միջնակարգ կրթության կենտրոնական խորհուրդը հակառակվում է քննության թույլտվություն տալ՝ պնդելով, որ Թուլսիին տրվելիք այդ արտոնության հետեւանքով կխախտվի խորհրդի տարիքային չափանիշը: Տղայի ընդունակությունների մասին ներկայացված խնդրագրի մեջ նշվում է, թե համապատասխան սարքավորումներ տրամադրելու դեպքում, նա կարող է նույնիսկ գուշակել երկրաշարժերը երկու շաբաթ առաջ:

Էլիզաբեթ Թեյլորը իր 65-ամյակին էլ ՁԱՎ-ի խնդիրը չի մոռանում

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՌՄԵՆՊՐԵՍ: «Գլխավոր բաժակաճառը կվերաբերվի ոչ թե իմ կյանքին կամ կարիերային, այլ նվիրված կլինի այն հերոսներին եւ հերոսուհիներին, որոնք մարտնչում են հանուն կյանքի՝ հիվանդ լինելով ՁԱՎ-ով», ընդգծել է Հոլիվուդի վետերան-աստղ Էլիզաբեթ Թեյլորը՝ խոսելով իր 65-ամյակի առաջիկա տոնակատարության մասին: Հանրահռչակ կինոաստղի ծննդյան օրվան նվիրված տոնակատարությանը, որը փետրվարի 16-ին տեղի կունենա Հոլիվուդի «Պանտաժե» թատրոնում, ներկա կգտնվեն շատ հայտնի անձնավորություններ: Այս միջոցառման ընթացքում հավաքված միջոցները կփոխանցվեն «Էլիզաբեթ Թեյլորի ՁԱՎ-ի դեմ պայքարի հիմնադրամ»: Իսկ փետրվարի 27-ին՝ իր ծննդյան օրը, Հոլիվուդի աստղը կգտնվի Ստամբուլում, որտեղ նախատեսված է խորհրդաժողով՝ նվիրված ՁԱՎ-ի դեմ պայքարի հիմնադիրներին:

digitised by A.R.A.R.@

20-ՐԴ ԴԱՐ

Անցնող հարյուրամյակի «գերցուլերը»

Ներկայացնում ենք 20-րդ դարում «ցլին նվաճած» հանրահայս մարզիկներին: Նրանցից յուրաքանչյուրը ծնվել է այն տարիներին, որոնց, ըստ արեւելյան աստղագուշակի, հովանավորում է համառ եւ աշխատասեր ցուլը:

Ցուլի առաջին տարին այս դարում 1901 թիվն է, երբ ծնվեց շախմատի աշխարհի 5-րդ չեմպիոն Մաքս Էյվեն: Այս հոլանդացին հիշվեց նրանով, որ 1935 թ. կարողացավ երկու տարով «խլել» համաշխարհային թագը մեծն Ալյոխինից: Իր առաջին մրցաշարը Էյվեն շահել է 22 տարեկանում, վերջինը՝ երբ արդեն 50-ն անց էր: 70-ական թթ. Էյվեն գլխավորում էր ՖԻԴԵ-ն:

Նույն 1901-ին ծնվել է «աստվածային» (ինչպես նրան անվանում էին) Ռիկարդո Զամորան՝ նախապատերազմյան շրջանի ֆուտբոլային լավագույն դարպասապահը (չեխ Պլանիչկայի հետ): Որոշ մասնագետներ նրան ընդհանրապես համարում են բոլոր ժամանակների խաղանցի լավագույն ֆուտբոլիստ: Միայն Զամորայի վնասվածքը 1934 թ. աշխարհի առաջնությունում թույլ չտվեց խաղանցիներին քառորդ եզրափակիչ մրցախաղում հաղթելու իտալացիներին, որոնք այնուհետեւ դարձան աշխարհի չեմպիոններ:

Էյվեի եւ Զամորայի տարեկից, ֆրանսիացի թենիսիստ Անրի Կոշեն մեկն է հանրահայտ «հրացանակիրների» քառյակից, ընդ որում՝ ամենահայտնին: Նա երկու անգամ հաղթել է Ուիմբլդոնյան մրցաշարի մենախաղերում եւ երկու անգամ էլ զուգախաղերում Ժակ Բրյունյոնի հետ:

1913 թ. ծնվել է հանրահայտ ամերիկացի թեթեւատլետ Ջեսսի Օուենսը: Նրա հաղթարշավը եղավ 1936 թ. օլիմպիական խաղերին, որն անց էր կացվում ֆաշիստական Գերմանիայի մայրաքաղաք Բեռլինում: Հիտլերն անձամբ ներկա էր թեթեւատլետների մրցումներին, որոնցում սեւամորթ Օուենսը խայտառակեց արիացիներին՝ շրջանցելով բոլորին 100 մ եւ 200 մ մրցասարածություններում, վերցնելով «ոսկին» փոխանցումավազքում եւ հեռացատկում (ի դեպ, հենց Օուենսը դարձավ առաջին մարզիկը, ում հաջողվեց հաղթահարել 8 մետրի սահմանը): Օուենսը բազմիցս այցելել է ԽՍՀՄ եւ համարվում էր «խորհրդային ժողովրդի մեծ բարեկամը»:

Նեեմե 1913 թ. ծնված եւս մեկ սեւամորթ լեգենդի՝ բրազիլացի ֆուտբոլիստ Լեոնիդասին (Մոսկվայի «Սպարտակի» ֆուտբոլիստը ազգակցական որեւէ կապ չունի նրա հետ): Նրան անվանում էին «մարդ-կաուչուկ» (աներեւակայելի ճկունության համար), եւ «սեւ ադամանդ»: Մինչեւ Պելեի հայտնվելը նա համարվում էր Բրազիլիայի թիվ 1 ֆուտբոլիստը: Լեոնիդասը պատմության մեջ մնաց առաջին հերթին նրանով, որ «մկրատ» հարվածի անգերազանցելի վարպետ էր:

1925 թ. ցլի տարում է ծնվել Գրիգորի Մկրտչյանը՝ խորհրդային տափօղակով հոկեյի առաջին լավագույն դարպասապահներից մեկը: Նիկոլայ Պուչկովի հետ նա պաշտպանում էր խորհրդային հավաքականի դարպասը այն տարիներին, երբ թիմը սկսեց իր հաղթարշավը:

Մասնավորապես, Մկրտչյանը դարձել է ԽՍՀՄ հավաքականի համար առաջին ձմեռային օլիմպիադայի (1956 թ., Կորտինա դ'Ամպեցցո) չեմպիոն:

1937 թ.-ը աշխարհին տվեց հանրահայս խորհրդային ֆուտբոլիստներ Գալիմզյան

Խուսայինովին, Միխայիլ Սեսլինին, Վիկտոր Պոնեդելնիկին եւ, վերջապես, Էդուարդ Ստրելցովին: Յուրահատուկ տեխնիկայի եւ գնդակը «զգալու» համար նրան անվանեցին «ռուսական Պելե»: Սակայն, ինչպես հայտնի է, Ստրելցովին փայլուն կարիերա չհաջողվեց ստեղծել. մի քանի տարի նա անցկացրեց բանտում, մեղադրվելով բռնաբարության մեջ (ի դեպ, գործը բավականին կասկածելի էր): Վերադառնալով ազատ կյանքի, Ստրելցովը երկու անգամ անընդմեջ ճանաչվեց երկրի լավագույն ֆուտբոլիստ:

Նույն 1937 թվին է ծնվել հայտնի ըմբիշ Ալեքսանդր Մեդվեդը: Երեք անընդմեջ օլիմպիադաներում (1964, 1968, 1972 թթ.) նա չուներ իրեն հավասարը: Ոսկե պարգեւներից մեկը նա շահել է՝ գոտեմարտելով... կոտրված կողոսկրով:

1949 թ. ծնվել են Մոսկվայի հոկեյի «Դինամո» թիմից եւ փառավոր ԽՍՀՄ հավաքականից լավ ընկերներ Վալերի Վասիլեւը եւ Ալեքսանդր Մալցեւը: Բացի եզակի մարզական նվաճումներից, Վասիլեւը հայտնի էր նրանով, որ առաջինը լավ «պատասխան» տվեց կանադացիներին, իսկ Մալցեւը կարող էր երեկոյան իրեն թույլ տալ խախտել կարգը, իսկ առավոտյան կրկին լավագույնը լինել սահադաշտում: Երբ 1983 թ. երկու հոկեյիստներին (Տրետյակի հետ) ճանապարհում էին մեծ սպորտից, «Լուժնիկիի» դահլիճը նրանց ծափահարում էր հոտնկայս:

Նրանց հասակակից, հանրահայս վազորդ Վալերի Բորզովը երեւի թե վերջին արագավազորդն էր, որ փորձեց շրջանցել սեւամորթ մրցակիցներին: 1972 թ. օլիմպիադայում նա անակնկալ կերպով շահեց 100 մ եւ 200 մ մրցավազքերը: Այսօր Վալերի Բորզովը Ուկրաինայի սպորտի նախարարն է:

Ոչ քիչ հայտնի Իրինա Ռոդնինան եւս «ցուլ» է արեւելյան աստղացույցով: Նա այժմ մարզում է ամերիկացի գեղասահորդներին: Ալեքսանդր Զայցեւի հետ համագործակցությունից նրան մնացին ոչ միայն օլիմպիական երկու ոսկե մեդալները (եւս մեկը նվաճել է Ալեքսեյ Ուլանովի հետ զուգապարում), այլեւ որդին: Հիշելով Իրինա Ռոդնինային, մտաբերում ենք առաջին հերթին աննկարագրելի «Կալինկան» եւ արցունքները, որ հոսում էին հայտնի գեղասահորդուհու դեմքով հերթական հաղթանակից հետո:

1961 թ. ծնված ամենահզոր «ցուլը» Ուեյն Գրետցկին է՝ բոլոր ժամանակների անդրօվկիանոսյան փառավոր հոկեյիստը: Բավական է նշել, որ նրան են պատկանում NHL-ի 62 նվաճումները:

Թիվ 1 աստղը, որի առջեւ 20 տարի առաջ խոնարհվում էին, Խորհրդային Միությունում ռումինացի մարմնամարզուհի Նադյա Կոմանեչին է: Օլիմպիական Մոնրեալում նա դարձավ բացարձակ չեմպիոնուհի, իսկ արդեն 80-ականների վերջին բավական մեծ աղմուկով ԱՄՆ փախավ դիկտատոր Չաուշեսկուի երկրից: Այժմ բոլոր կրքերը հեռու են: Անցյալ տարի Նադյան ամուսնացավ 1984 թ. օլիմպիական չեմպիոն ամերիկացի Բարտ Կոների հետ:

Նույն 1961-ին է ծնվել Գերմանիայի ֆուտբոլի հավաքականի հայտնի ավագ Լոթար Մատեուսը: 1990 թ., երբ գերմանացիները դարձան աշխարհի չեմպիոններ, Մատեուսը ճանաչվեց Եվրոպայի եւ աշխարհի լավագույն ֆուտբոլիստ: Անցած մրցաշրջանում Լոթարը կրկին ամուսնացավ, իր ակումբի «Բավարիայի» հետ շահեց ՈՒԵՖԱ-ի գավաթը եւ վիճեց Քլինսմանի ու Ֆոգտսի հետ: Իսկ հարազատ ակումբում նա առաջվա պես մնում է թիմի ավագ:

Նույն թվի ծնունդ է նաեւ շախմատի աշխարհի չեմպիոնուհի Մայա Չիբուրդանիձեն: 1978 թ. հաղթելով իր հայրենակցուհի Նոնա Գափրինդաշվիլուն, 17-ամյա Մայան դարձավ ամենաերիտասարդ չեմպիոնուհին շախմատի պատմության մեջ:

1973 թ.-ը դեռ չի հասցրել աշխարհին նման վառ աստղեր պարգեւել: Երիտասարդ «ցլիկներից» ո՞վ կարող է աչքի ընկնել այս տարի: Սպասենք, ցույց կտա ժամանակը:

Պատրաստեց
ՀՐԱՅՐ ՆԱԶԱՐՅԱՆԸ

ՇԱԽՄԱՏ

Աշխարհի չեմպիոնուհու հավակնորդուհիները կմրցե՞ն Երեւանում

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հնարավոր է, որ շախմատի աշխարհի չեմպիոնուհու տիտղոսի հավակնորդների 1997 թ. մրցաշարը անցկացվի Երեւանում: Այս մասին Արմենպրեսի թղթակցին ասաց շախմատի միջազգային ֆեդերացիայի (ՖԻԴԵ) փոխնախագահ, ՀՀ շախմատի ֆեդերացիայի նախագահ Վանիկ Զաքարյանը: Նա տեղեկացրեց, որ դեկտեմբերին Բուդապեշտում կայացած ՖԻԴԵ-ի նախագահական խորհրդի նիստում, որին ինքը մասնակցում էր, Երեւանի թեկնածությունը հավանության է արժանացել: Մնում է միայն, որ ՀՀ կառավարությունը տա իր համաձայնությունը:

Վլադիմիր Հակոբյանի գործակիցն ամենաբարձրն է

ԵՐԵՎԱՆ, 10 ՀՈՒՆՎԱՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ոչ պաշտոնական տվյալներով, շախմատիստների գործակիցների վերջին աղյուսակում, որը պատրաստում է շախմատի միջազգային ֆեդերացիան (ՖԻԴԵ), Հայաստանի թիվ 1 շախմատիստ Վլադիմիր Հակոբյանի գործակիցն է 2655, Սմբատ Լպուտյանինը՝ 2615, Ռաֆայել Վահանյանինը՝ 2575:

ՀԱՄԱՌՈՏ

Ծաղրոնական մեքենաների մենաշնորհ

Նիգերիայի անապատներով անցնող Փարիզ-Դակկար ավտոարշավի 6-րդ փուլը, մոտոցիկլիստներից բոլորից արագ հաղթահարեց ֆրանսիացի Ստեֆան Պետրանսելը: Նա 332 կմ Գաոյից Մինակա, անցավ 3 ժամ 29 րոպե 53 վայրկյանում եւ 1 րոպե 15 վայրկյան առաջ է անցել իրեն հետապնդողից: Մոտոցիկլիստներից մի փոքր ավելի ուշ վերջնագիծը հատեցին ավտոարշավորդները: Այս անգամ առաջինը ճանաչվեց ճապոնա-ֆրանսիական միջազգային անձնակազմը «Միցուբիսի» ավտոմեքենայով: Այն վարում էր Կինժիրա Շինազուկան: Այս փուլում վթարի ենթարկվեց «Բագ» ավտոմեքենայի վարորդ Ժան Լուի Սլեշարը, որը «Միցուբիսիի» հիմնական մրցակիցն էր: Այսպիսով, ներկայիս «Մեծ արշավները» վերածվել են ճապոնական ֆիրմաների ավտոմեքենաների մենամարտի:

Չեմպիոնները պատրաստվում են

Անգլիայում «Ֆորմուլա-1» դասի ավտոարշավի աշխարհի չեմպիոն Դեյմոն Հիլը ներկա է գտնվել միջազգային ավտոշոուում, որտեղ հանդիսատեսներին ներկայացրել են անգլիացի ավտոարշավորդի նոր մեքենան: Իսկ ահա Միխայիլ Շումախերը արդեն փորձարկել է իր նոր բոլիդը: Այդ մեքենայով գերմանացի մարզիկը արել է 25 շուրջադարձային շրջան եւ ասել է, որ առանձնահատուկ խնդիրներ չի ունեցել:

Ջրային տարերքը սպառնում է մարզիկներին

Խաղաղ օվկիանոսում անցկացվող շուրջերկրյա նավագնացության ժամանակ երկու մարզիկներ ուժեղ հողմի տակ են ընկել: Նրանց մի քանի օր փնտրում էին ավստրալացի փրկիչները: Յախտսմեններին գտել են, սակայն երեկ նոր հաղորդագրություն է ստացվել այն մասին, որ երեքշաբթի օրվանից կապի մեջ չի մտնում կանադացի Ջերրի Ռուսը:

Բասկետբոլի սիրահարի ողբերգական հաղթանակը

Իրեն համեստորեն Տոնի անվանող բասկետբոլի սիրահարը դարձավ ԱՄՆ ցավորդների հերթական մրցության հաղթող: Տոնին շահել է ընտրական մրցումները եւ մտնելով եզրափակիչ, մոտ 20 մետրից դիպուկ հարված կատարեց, որը նրան 30 հազար դոլար բերեց: Նա ուրախությունից ընկավ եւ ծնոտով հարվածելով խաղահրապարակի հատակին՝ վնասեց դեմքը: Հեռուստամեկնաբանը կատակով նշեց. «Տոնի, 30 հազարը քեզ կբավականացնի վիրահատության համար»:

Առաջինը՝ ռուս լողորդուհին

Ռուսաստանցի Նինա Ժվանեցկայան առաջին ռուս մարզուհին էր, որ հաղթեց լողի աշխարհի գավաթի խաղարկության հերթական փուլում, որն անցկացվում է Չինաստանի մայրաքաղաք Պեկինի 25 մետրանոց լողավազանում: 100 մ թիկնալողում նա ցույց տվեց 59,1 վրկ արդյունք: Ընդհանրապես Չինաստանի պատվիրակները ուժեղագույններն էին այն փուլում: Նրանք շահել են 17 մեկնարկներից 11-ը:

Կաֆելնիկովը վնասել է ձեռքը

Ռուսաստանցի թենիսիստ Եվգենի Կաֆելնիկովը մարզադահլիճում պարապմունքի ժամանակ վնասել է ձեռքը: Նա չի կարողանա մասնակցել ոչ Մելբուռնում անցկացվող Փիթ Սամփրասի դեմ կիսաեզրափակիչ մրցախաղին (նրա փոխարեն հանդես կգա ամերիկացի Մարիվայն Վաշինգտոնը), ոչ էլ Ավստրալիայի բաց առաջնությանը:

«Միլանը» Պանուչիին վաճառեց Մադրիդի «Ռեալին»

Հինգշաբթի օրը, իտալական «Միլան» ֆուտբոլային ակումբը Կրիստիան Պանուչիին վաճառեց Մադրիդի «Ռեալին»: CNN հեռուստաընկերության լրագրողների հաղորդման համաձայն, պայմանագրի արժեքը կազմել է 5 մլն 300 հազար դոլար:

ՍԱԹԻ-ՀԱՅԱՍՏԱՆ
SATI-ARMENIA

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԲԵՌՆԱՓՈԽԱԴՐՈՒՄՆԵՐ
երկրագնդի ցանկացած երկրից Հայաստան եւ հակառակ ուղղությամբ.

■ Մասնավորապես Իրան եւ Իրանի տարանցիկ ճանապարհներով Միացյալ Արաբական Էմիրություններ, Սիրիա, Թուրքիա, Թուրքմենստան, Տաջիկստան, Ղազախստան, Հնդկաստան եւ Չինաստան:

■ Առաքման համար անհրաժեշտ բոլոր փաստաթղթերի պատրաստում:

Սեբաստ Սաշոցի ...
Հեռ. 53...
53...
AT&T հեռ./ֆաքս 151...

digitised by A.R.A.R.@

«Մելլաթ» բանկի երեւանյան մասնաճյուղի 1996 թ. տարեկան հաշվապահական հաշվառման հավաքական (կոնսոլիդացված) հաշվեկշիռ

առ 01.01.1997 թ. դրությամբ

հազ. դրամ

ԱԿՏԻՎ	ԳՈՒՄԱՐԸ
1. Դրամական միջոցներ	304473
ա) դրամով	35081
բ) արտարժույթով	269392
2. Հաշիվներ թղթակից բանկերում	1043256
ա) դրամով կենտրոնական բանկում	34581
դրամով այլ բանկերում	43491
բ) արտարժույթով հանրապետությունում	748164
արտարժույթով հանրապետությունից դուրս	217020
3. Միջոցներ պարտադիր պահուստավորման ֆոնդում	154534
ա) արտարժույթով	154534
4. Արժեթղթեր, մուրհակներ	139793
5. Վարկային ներդրումներ	2656237
այդ թվում արտարժույթով	2653357
6. Այլ բանկերին տրված վարկեր	100066
այդ թվում արտարժույթով	100066
7. Դեպոզիտ հաշիվ տեղական բանկերում	52208
8. Ֆակտորինգ	-
9. Հաշվարկներ բանկի մասնաճյուղերի միջեւ	-
10. Հիմնական միջոցներ եւ տնտեսական ծախսեր	242829
11. Շահույթի հաշվին օգտագործված միջոցներ	182881
12. Դեբիտորներ	15610
13. Այլ ակտիվներ (մնացած ակտիվներ)	23710
այդ թվում թանկարժեք մետաղներ	-
14. Լիզինգ	-
ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ	4915597

ՊԱՍԻՎ	
1. Կանոնադիր կապիտալ	467340
2. Պահուստային ֆոնդ	29217
3. Այլ ֆոնդեր	115769
4. Հաճախորդների հաշիվների միջոցներ	450165
այդ թվում արտարժույթով	401048
5. Թղթակից բանկերի հաշիվներ	606041
6. Կազմակերպությունների, ձեռնարկությունների դեպոզիտներ	179913
7. Բանկերի եւ այլ վարկային հիմնարկների դեպոզիտներ	2192641
8. Քաղաքացիների ավանդներ	507986
այդ թվում արտարժույթով	505452
9. Հաշվարկներ բանկի մասնաճյուղերի միջեւ	-
10. Այլ բանկերից ստացված վարկեր	-
11. Այլ պասիվներ (մնացած պասիվները)	40105
12. Հիմնական միջոցների վերագնահատում	-
13. Շահույթ	182881
14. Կրեդիտորներ եւ այլ պարտավորություններ	60716
15. Վարկերի պահուստաֆոնդի հատկացում	82823
ՀԱՇՎԵԿՇԻՌ	4915597

Հաշվետվություն եկամուտների, ծախսերի եւ շահույթի բաշխման վերաբերյալ

Ցուցանիշների անվանումը	Գումար (հազ. դրամ)
Ստացված տոկոսներ	564353
Արտարժութային գործառնություններից եկամուտ	27407
Ստացված կոմիսիոն գումարներ	32257
Այլ եկամուտ	146187
Արտարժութային գործառն-ի գծով դրական փոխարժեքային տարբեր-ն	34316
Ընդամենը եկամուտներ	804520
Ներգրավված միջոցների դիմաց վճարված տոկոսներ	284022
Վճարված կոմիսիոն գումարներ	10295
Արտարժութային գործառնությունների գծով ծախսեր	1304
Մասհանումներ վարկերի հնարավոր կորուստների պահուստաֆոնդին	121389
Կառավարչական ապարատի պահպանման ծախսեր	193691
Այլ ծախսեր	10938
Ընդամենը ծախսեր	621639

Հաշվետվություն շահույթի բաշխման վերաբերյալ

Ցուցանիշների անվանումը	Գումար (հազ. դրամ)
Շահույթից մասհանումներ	
- վճարումներ բյուջեին	34327
- պահուստային ֆոնդ	27096
- կուտակման ֆոնդ	121458
Ընդամենը	182881

ՀԱՇՎԱՐԿ

Հայաստանի Հանրապետության Կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված տնտեսական նորմատիվների առ 01.01.97թ.

Ցուցանիշների անվանումը	Տնտեսական նորմատիվի մեծությունը	Տնտեսական նորմատիվի փաստացի մեծությունը
Ընդհանուր կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների գումարների միջև նվազագույն հարաբերակցությունը	Ն1.1 >= 0.04	0.20
Հիմնական կապիտալի և ռիսկով կշռված ակտիվների գումարների միջև նվազագույն հարաբերակցությունը	Ն1.2 >= 0.02	0.19
Բարձր իրացվելի ակտիվների և ընդհանուր ակտիվների գումարների միջև նվազագույն հարաբերակցությունը	Ն2.1 >= 0.25	0.38
Բարձր իրացվելի ակտիվների և ցպահանջ պարտավորությունների գումարների միջև նվազագույն հարաբերակցությունը	Ն2.2 >= 0.30	1.27
Մեկ փոխառուի գծով ռիսկի առավելագույն չափը	Ն 3 <= 0.35	0.15
Բանկի հետ կապված բոլոր անձանց գծով ռիսկի առավելագույն չափը	Ն4.1 <= 1.00	0
Բանկի հետ կապված մեկ անձի անձանց գծով ռիսկի առավելագույն չափը	Ն4.2 <= 0.10	0

«ՄԵԼԼԱԹ» ԲԱՆԿԻ ԵՐԵՎԱՆԻ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂԻ ՏՆՕՐԵՆ — ՄՈՍՏԱՖԱ ՆԵՋԱՄԻ

ՏՆՕՐԵՆԻ ՏԵՂԱԿԱԼ — ՎԱՐՈՒԺ ՉԱՏԻԿՅԱՆ

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ԱՆՎՃԱՐ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ԳՈՐԾՈՂ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՌԱՋԱՐԿԻ ԵՎ ՊԱՀԱՆՋԱՐԿԻ ՄԱՍԻՆ ՀԵՌԱԽՈՍՈՎ. 589167, 58135

«Պարբերական» հրատարակչութեան տպարան. Երեւան-23, Արշակունեաց 2. Գրանցման թիւ 65. Դասիչ 69149. Պատուէր 2260. Տպաքանակը 4000. Ստորագրուած է տպագրութեան 10. 01. 1997. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@